

Kannapööre maadevahetuse kohtuasjas

Ringkonnakohus mõistis maadevahetuse asja osalised süüdi. Näiteks Villu Reiljanile mõisteti kolm aastat ja kuus kuud tingimisi vangistust nelja-aastase katseajaga. Kohtuotsus ilmselt kaevatakse edasi. lk 4-5

Igava muusikatunni päästab õpetaja

Kasvatusteadlane Marit Mõistlik-Tamm kinnitab, et ka viisi mittepida lapse saab mänguline õpetaja muusikaga sõbraks teha. lk 14

Turistidele terendab uus maks

Pärnu ja Narva-Jõesuu linnapea sooviksid turistidelt nn kuurordimaksu koguda. Pärnu tahaks võtta igalt turistilt ühe euro ööpäeva eest. lk 2-3

SEIKLUSLIK JA AKTIIVNE
PUHKUS

Tänase lehe vahel!

●●● Eesti Päevaleht

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EUROT | VÄLISMAAL 2,10 EUROT | NR 120 | NELJAPÄEV, 20. JUUNI 2013

●●● ajaleht.epl.ee

OSTUFESTIVAL

HINNAD ALL

kuni

60%

NAISED

MEHED

LEND A KOHE PEALE
-OLE ESIMENE!

SPORTLAND

JUHTKIRI

Kuurordimaks piidleb suvitajat

Eesti kuurortlinnad mõtisklevad iidse maksu taaskehtestamise üle: panna uuesti kehtima kuurordimaks, mida on varasemal ajal tuntud ka suvitusmaksu nime all. Eriti vaimustub mõttest Pärnu linnapea Toomas Kivimägi.

Pole päris selget arusaama, kuidas seda maksu õieti rakendada. Kas maksustada linna teatud osadesse sissesõitu? Või suvilaomanikke, kellel pole sissekirjutust ja kes ei too maksuraha? Või hoopiski panna see koorem hotellikülalise turjale? Eesmärk on kehtestada maks, mis oleks suhteliselt väike ja mille pärast keegi tulemata ei jäta, kuid mis annaks siiski turistidemassi pealt natuke tulu mitte pelgalt ettevõtjate kaudu, vaid ka otse linnakassasse.

Tõsi on see, et tsaari- ja sõdadevahelise vabariigi ajal andis suvitusmaksu kogumine tõepoolest mõningast tulu, mida sai tarvitada heakorratöödeks. Kuid tollal oli avalik võim väga õhuke.

Kuurortlinnade mõtted annavad märku, et omavalitsustel kipuvad näpud põhjas olema. 2009. aastal kärbiti neile minevat tulumaksuosa. Müügitaks Tallinnal ega teistel rakendada ei lastud, Tallinna kiusates seksus riik, maamaksu kaotamisest on tehtud poliitvõistlust omaette. Seega on omavalitsuste võimalused maksudega lisatulu teenida oluliselt kahanenud. Esiteks oleks mõistlik anda neile tagasi suurem vabadus ise makse kehtestada – isesei,

kas see peaks just kuurordimaks olema. Teiseks tuleks seista selle eest, et neile minev tulumaksuosa suureneks.

Probleem on selleski, et käibemaksu ei saa omavalitsused enda kassasse. Niisiis on linnakassal turistist, kes kohalikus

Maksudest

Omaavalitsuste võime eri maksudega lisatulu teenida on kiiresti kahanenud.

poes sisseoste teeb, pigem kaudne kasu – töötaja makstava tulumaksu kaudu. Suvilaomanikuga on häda, et kohaliku infrastruktuuri ta vajab, kuid end kuurortlinna sisse kirjutama ei kipu. Seega läheb tema tulumaks mujale. Tema jaoks oleks ilmselgelt mõistlikum kasutada kinnisvara- või maamaksu, mitte kuurordimaksu.

Hotelliarvele kuurordimaksu lisamine paistab hoteliärimehi väga vähe vaimustavat, sest see vähendab hinna konkurentsivõimet. Ilmselt aga on suvitajatest linnaelu elavnemise näol saadav kaudne kasu kõigist maksukorralduse probleemidest hoolimata suurem kui ükski sellega kaasnev kulu. Linnas tegutsevad ettevõtted ja seal kulutusi tegevad külalised toovad raha siiski kindlamini kohale, kui suudaks tuua mõni maks. ●

REPLIIK

Kus on õpetajate liit?

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus kütab kirgi, erimeelsusi koolide rahastamise pärast on tunda isegi valitsusliidus, Eesti haridustöötajate liit kobretab protestimeelest. Aga pool kümnendit tagasi nii sõnakalt haridusdebatti sekkunud Eesti õpetajate liit? Mida nemad teevad? Nende kodulehe viimased teated pärinevad mai keskpaigast. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, mida praegu riigikogus arutatakse, on ju nende töövaldkonna olulisim õigusakt. Ainus silma hakanud märk oli nende esindaja Peeter-Erik Otsa sõnavõtt ERR-i portaalis, ehkki silma hakkas ka sõnavõtu äärmine ümarus. Õpetajatel on vaja esindusühinguid, mis neid tõesti ka esindaksid ja kaasa kõneleksid. Praegu on õpetajate liit umbes sama palju õpetajate oma, kui omaaegsed rahvademokraatiamaad olid rahvalikud ja demokraatlikud. ● Priit Simson

Lk 11: Kolm koolmeistrit kritiseerivad põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatusi.

Lk 11: Hans Lõugas: peame valima privaatsuse ja turvatunde vahel.

TAMSARIT PAKUTAKSE HAIGEKASSA NÕUKOGUSSE

Tööandjate keskliidu volikogu nimetas keskliidu juhataja Toomas Tamsari (pildil) töötukassa ja kutsekoja nõukogu liikmeks ning pani valitsusele ette nimetada ta haigekassa nõukogu liikmeks.

Sellega kutsus tööandjate keskliit nõukogudest tagasi oma eelmise juhi Tarmo Kriisi. Töötukassa liikme volituste tähtaeg on viis aastat ja haigekassa nõukogus kuus aastat. **ERR**

Kuurortlinnad tahavad puhkajaid maksustada

Linnapeade ümarlaud tahab kehtestada muude linnade eeskujul kuurordimaksu. Näiteks Lätis Jūrmalas on maks üks lattu ehk 1,43 eurot. **Hotellipidajad on** uue maksu kehtestamise vastu ja väidavad, et see peletaks turistid eemale.

Andres Reimer
andres.reimer@epl.ee

„Riik võiks kuurortlinnadele erandkorras lubada kehtestada hotellikülalistele nn *city tax*’i, nagu teevad mitmed maailma suvitus- ja turismipiirkonnad,” ütles Pärnu linnapea Toomas Kivimägi. „Maksu suurus võiks olla üks euro ööpäevas, mis on piisavalt väike summa, et turisti ei peletaks, linnakassasse aga annaks kiirelt vahendeid, mida kasutada näiteks heakorratöödeks,” lisas ta.

Kuurordimaksu kogumise eesmärk poleks Kivimäe sõnul linnakassa täitmine, vaid see võimaldaks teha turismi arendamiseks hädavajalikke kiireloomulisi otsuseid. Näiteks võiks kogutud maksuraha kulutada hotellide vahetus läheduses ja kooskõlas hotellipidajate nõuannetega.

„Pariisis korjatakse palju suuremat maksu, kuid selle suurus peabki olema võrdväärne koha tähtsusega,” lisas Kivimägi.

Maksud lähevad mujale

Vene eliidi Peterburi-lähedase suvituslinnana taassündi üle elav Narva-Jõesuu seevastu sooviks maksustada hoogsalt kerkivate uhkete villade omanikke, kes pole linna elanikeks registreeritud ja kelle maksud laekuvad mujale. „Me võime olla uhked kuulsate Vene heliloojate ja humoristide üle, kes on Narva-Jõesuusse maja ehitanud,” ütles linnapea Raimo Mura. „Kuid me murrame pead, kuidas linn nendest inimestest ka kasu saaks: nende maksud laekuvad mujale, kuid tänavaid ja valgustust peame me nende jaoks ikka rajama. Riik peaks seadust muutma, nii et kuurortlinnad saaksid suurema vabaduse kohalike maksude kehtestamiseks.”

Haapsalu linnapea Urmas Sukles on ühtaegu spaahotelli omanik, mistõttu tema uute maksude kehtestamist ei poolda. Uue maksu kehtestamine võib Haapsalu meeri arvates hoopis turiste eemale peletada, kuid abi oleks Reformierakonna algatusel järjestik-

ku kaotatavate maksuerinevuste taastamisest. „Valitsus tegi küll lühinägeliku otsuse, kui tõstis majutusasutuste käibemaksu,” rääkis Sukles. „Praeguses majandusolukorras oleks õige samm, kui hakataks maksusid kasutama regionaalpoliitika eesmärgil: kuurortlinnade hotellidele tuleks käibemaks praeguselt 9%-lt alandada 5%-le ja sama piir-

mõtted, sest see on juba kolmas kord, kui sellise ideega esinetakse,” tunnistas Pärnu hoteli Strand omanik Egon Elstein. „Kui turistilt oleks võimalik see euro rohkem võtta, siis hotellipidajad teeksid seda. Kuid praegu ei müüda suuremat osa numbritubadest sugugi nn letihinnaga, vaid soodustustega läbi erinevate pakettide.”

Vähendab hotelli kasumit

Seetõttu ei tuleks kavandatav kuurordimaks turisti taskust, mida eeldas Kivimägi, vaid hoopis hotellipidaja kasumi arvelt, nagu väitis Elstein.

„Maksud alandamine turismiipiirkonna majutusettevõtetele on hoopis teine jutt, mida tasub kaaluda,” avaldas Elstein. „Meie aastaringne täituvus on tänu sesoonsusele ainult 43% ja Soome turist loeb praegu hoolega igat eurot.”

Narva-Jõesuu, Pärnu, Haapsalu ja Kuressaare linnapead suhtlevad juba mitu aastat mitteametlikult omavahelise ümarlaua taga. Neile teeb muret, et puhkemajandusest laekuv tulu jõuab omavalitsuse kaukasse liiga suure kaarega ega aita linnade ees seisvaid põletavaid probleeme lahendada. Samuti kannustab kuurordimaksu ideed valitsusele tutvustamiseks läbi

arutama lähimate kuurortide edukas maksukogumispraktika. Näiteks kasseerib Läti kuurort Jūrmala sissesõitjalt ühe lattu ehk 1,43 eurot. Jūrmala külastajad on tähele pannud, et kui maks maksmata jätta, on politseinikud varmtalt jaol ja teevad kümme korda suurema trahvi.

Mitme sissesõiduteega Pärnul oleks sissesõidumaksu palju keerulisem kehtestada kui ühe läbiva maanteega Jūrmalal. Kuid Eesti seadused ei anna seda võimalust isegi Narva-Jõesuule, kus sissesõidumaksu kogumise saaks lihtsalt korraldada. ●

Toomas Kivimägi
Pärnu linnapea

Maks võiks olla üks euro ööpäevas, millega turisti minema ei peleta.

Egon Elstein
hotelli Strand omanik

Kui turistilt oleks võimalik see euro rohkem võtta, siis hotellid juba teeksid seda.

Koguda on võimalik kuut maksu

Kohalikud omavalitsused võtavad kohalike maksude seadusega lubatud kuuest kohalikust maksust ainult kolme: reklaami, tänavate sulgemise ja parkimise eest. Suur osa omavalitsusi ei ole kehtestanud ühtegi kohaliku maksu.

1. Reklaamimaksu maksavad füüsilised ja juriidilised isikud territooriumile ja ühissõidukitele paigaldatud kuulutuste ja reklaami eest.

2. Teede ja tänavate sulgemise maksu makstakse demonstratsioonide, rongkäikude ja muude ürituste korraldamise, samuti ehitus- või remonditööde puhul, kui tuleb üldkasutatav tee sulgeda.

3. Mootorsõidukimaksu maksavad registreeritud mootorsõidukeid omavad või kasutavad isikud. Sõiduki kasutaja maksab mootorsõidukimaksu, kui ta kasutab mootorsõidukit kasutuslepingu või omandireservatsiooniga müügilepingu alusel ning mootorsõiduki eest vastutava kasutaja andmed on kantud liiklusregistrisse.

4. Loomapidamismaksu maksavad loomaomanikud valla või linna territooriumil maksustatud loomade pidamise eest. Nende loomade loetelu kehtestab volikogu.

5. Lõbustusmaksu maksavad valla või linna territooriumil tasuliste meelelahutusürituste korraldajad ja valla või linna territooriumil asuva meelelahutusasutuste omanikud. Lõbustusmaks määratakse müüdnud pääsmete järgi.

6. Parkimistasu avalikul tasulisel parkimisalal parkimise korraldamiseks. **Kohalikud maksud, mis varem olid lubatud, kuid millest riik on loobunud**

- Isikumaks
- Kohalik tulumaks
- Müügitaks
- Paadimaks

Allikas: Riigi Teataja

EESTI MAJANDUS KASVAB AEGLASELT

Nordea värske majandusprognoosi kohaselt jääb Eesti majanduskasv sel aastal 2,3% tasemele. Peamiselt tuleneb see tagasihoidlikumast investeeringute mahust, samuti ei suuda sise-

nõudluse kasv pikaajaliselt tasakaalustada välisturu nõrkust. Majanduskasvu aeglustumine on siiski ajutine ja Eesti jääb euroala kiiresti kasvava majandusega riikide gruppi. **EPL**

SAARTEVAHELINE LIIKLUS SUVEL TIHENEB

Väinamere parvlaevaliinid lähenevad suvehooaja sõidugraafikule üle 20. juunist. Saaremaa ja Hiiumaa laevad sõidavad täisvõimsusega kuni 20. augustini. **EPL**

3,08miljardit eurot ehk 41,1% aastaks planeeritud tulusid laekus riigieelarvesse mai lõpuks. Kulusid tehti 3,11 miljardit eurot ehk 40% kavandatust, teatas rahandusministeerium. **EPL****ETTEVÕTJAD POLE E-ÄRIS KOMPETENTSED**

Riigikantsleli tellitud uuringu järgi ei tunne pooled Eesti ettevõtjad end IT-valdkonnas kompetentsena ja see takistab e-lahenduste kasutuselevõttu. **EPL**

EESTIS ON TARBIMINE ÜKS EUROOPA KEHVEMAIMD

Eesti elanike tegelik individuaalne tarbimisnäitaja on vaid 59% Euroopa keskmisest. Eespool ollakse vaid Rumeeniast ja Bulgaariast. **ERR**

Pärnus ööbib igal suvekuul kümneid tuhandeid turiste ja igaühelt ühe euro saamine annaks linnakassasse arvestatava summa.

Foto: Ago Tammik

KOMMENTAAR**Müügitmaks juba kukkus läbi**

Sven Sester

riigikogu rahanduskomisjoni esimees (IRL)

Mina pole maksuerinevuste ja maksutõusude pooldaja. Ma ei arva, et maksupoliitika võtete-ga tarbijalt ja ettevõtjalt suurema raha korjamine tooks kasu. Pigem olen seisukohal, et mida vähem erinevusi maksusüsteemis on, seda kergem on meil elada ja seda paremini väliskapital meist aru saab.

Vana Euroopa on maksuerinevusi nii täis, et nad ei saa ise ka enam aru, mis tingimustel ja mille eest makse kehtestatakse.

Kuurordimaksuga läheks samamoodi nagu iga maksutõusuga või uue maksuga: segadus ja läbikukkumine. Seda näitas Tallinna katse müügitmaksu kehtestamisega lisatulu teenida.

Kohalik omavalitsus saab oma eelarvesse rohkem tulu siis, kui ta hoiab teed korras ja valgustab piisavalt tänavaid. Sellisesse heakorrasstatud linna tahavad nii turistid kui ka investorid tagasi tulla.

21. juunil kell 12.00
Tallinnas Vabaduse väljakul
Kaitseväge orkestri vigurmarssimise etendus

ESTTATTOO 2013

Kaasa teevad: orkester «AUSEKLITIS» Lätist, õhuakrobaadid «Trikiabrikust», «Rullest» rulluisutajad, võimlemisklubi «Janika», tantsuansambel «Sõprus» ning Tanel Padar ja «The Sun»

EESTI KAITSEVÄGI
ESTONIAN DEFENCE FORCES

RINGKONNAKOHTU KARISTUSED

Tallinna ringkonnakohtus mõistis kõik maadevahetuse kohtuasja osalised süüdi ja otsustas määrata karistuseks:

- **Villu Reiljanile** 3 aastat ja 6 kuud tingimisi vangistust 4-aastase katseajaga.
- **Kalev Kangurile** 4 aastat, 3 kuud ja 11 päeva tingimisi vangistust 5-aastase katseajaga. Samuti mõisteti välja altkäemaksuna saadud vara 17 972,53 euro väärtuses.
- **Toomas Annusele** 2 aastat ja 6 kuud tingimisi vangistust 3-aastase katseajaga.

- **Tarmo Pedjasaarele** 2 aastat, 4 kuud ja 23 päeva tingimisi vangistust 3-aastase katseajaga.
- **Einar Vettusele** 1 aasta, 10 kuud ja 23 päeva tingimisi vangistust 3-aastase katseajaga.
- **Tullio Liblikule** 2 aastat, 5 kuud ja 27 päeva tingimisi vangistust 3-aastase katseajaga.
- **Ester Tuiksoole** 1 aasta ja 6 kuud tingimisi vangistust 3-aastase katseajaga. Samuti mõisteti temalt välja altkäemaksuna saadud vara 2737,34 euro väärtuses.
- **AS-ile Merko Ehitus** mõisteti rahaline karistus 798 000 eurot.
- **AS-ile E.L.L. Kinnisvara** mõisteti rahaline karistus 127 823 eurot. **EPL**

Uus otsus päästis maadevahetuse protsessi hääbumisest

Analüüs

Urmas Jaagant
reporter

Eilse ringkonnakohtu otsuse suurim väärtus on, et see jätab püsima lootuse saada teada lõplik tõde.

Eile tegi Tallinna ringkonnakohtus teatavaks oma otsuse maadevahetuse kohtuasjas: kõik osalised mõisteti süüdi. Vanglakaristused määras kohus tingimisi, mida võib pidada küllaltki leebeks. Ühtlasi tuleb märkida, et selle aastaid väldanud kohtuasja puhul ei ole määratud karistustel avalikkusele enam ammu suuremat tähendust. Oluline on, kes ja kas üldse keegi milleski lõplikult süüdi mõistetakse.

Süüdi/süütu skaala

Aasta tagasi, 19. juunil 2012 mõistis maakohus kõik kohtualused õigeaks. Selles, et kaks kohtuastet jõuavad süüdi/süütu skaalal erinevatele järeldustele, pole midagi ebataolist. Küll aga võib pidada hämmastavaks, kui erinevad seisukohad olid kahel kohtuastmel erinevates üksikasjades ja käsitlustes alates sellest, kas maadevahetuse uurimiseks menetluse alustamine oli üldse õigustatud või mitte.

Mitte ainult lõppotsuse, vaid ka kogu 300-leheküljeline selleni jõudmise protsessi 180 kraadi erinev tulemus

paneab kahtlemata küsima, kui usaldusväärseks saab kohtusüsteemi pidada. Maakohus peaks selgitama, kuidas üks kohtuaste leiab viimase kui ühe jälitustoimingu olevat ebaseadusliku, teine aste aga jõuab samade tõendite põhjal risti vastupidisele järeldusele.

Kindlasti vajab äramärkimist, et eilse otsusega on liigutud samm tõele lähemale. Seda rõhutada on oluline sellepärast, et ringkonnakohtul on teatud juhtudel võimalik kogu lugu kohtu esimesse astmesse tagasi saata. Kui ringkonnakohtus oleks hakanud esimese astme otsust väga üksikasjalikult hindama, oleks suure tõenäo-

tes, et menetlusaja mõistlikkust tuleb hinnata kohtuasja keerukusest, kaebaja käitumisest ja asja olulisusest lähtudes.

Kui protsessi käigus on kaitsjad viidanud prokuröride tahtlikule venitamisele, siis ringkonnakohtus leiab, et venitajaks on olnud hoopis kaitse pool. Otse seda küll ei öelda, kuid viidatakse korduvalt: kaitsjad on taotlenud juba avaldatud tõendite uuesti avaldamist, mistõttu tõendite avaldamine vältas ligi üheksa kuud, sest kaitsjad tegid aina uusi taotlusi. Samuti viibis prokuröri apellatsiooni läbi vaatamine ringkonnakohtus pool aastat, sest kaitsjad ei pidanud võimalikuks tööga hõivatuse tõttu istungile tulla.

Selge on, et midagi ei ole veel selge. Nii või teisiti oli ilmne, et lõplik

Kuna otsused on nii erinevad, on võimatu ennustada, mis juhtub riigikohtus.

susega jõutud seisukohale, et see ei päde.

See omakorda oleks tähendanud kogu protsessi uut algust ja nagu kirjutab ringkonnakohtus: „Süüdistuse mahtu, keerukust ja süüdistatavate arvu arvestades mõõduks menetluse mõistlik aeg kriminaalasja maakohtusse uueks arutamiseks tagasi saates ilmselt enne, kui kohtulahend läbi kaebemenetluse jõustuda jõuab.”

Kaitsjad üritasid ringkonnakohtus viidata, et mõistlik menetlusaeg on läbi ja menetluse peaks lõpetama. Kohus sellel juhtuda ei lasknud, viida-

ku lahendit sellele Eesti kahtlemata seni suurimale võimaliku korruptsiooni kohtuasjale ei tule ka teisest kohtuastmest, kumbki pool oleks otsuse igal juhul edasi kaevanud.

Nii nagu esimese astme süütuks tunnistav otsus ei võimaldanud kohtualuseid süüst priiks pidada, ei võimalda ka nüüdne vastupidine otsus pida neid süüdi olevaks. Kuna otsused on niivõrd eriilmelised, on võimatu isegi ennustada, mis võiks juhtuda viimases astmes riigikohtus. Eilse otsuse suurim väärtus seisneb selles, et see jätab püsima lootuse näha selle loo lõplikku tõde. •

Villu Reiljani kodupostkast Palamusel. Kastide numbrid sümboliseerivad kui kohtuastmeid, mida mööda eksministril tuleb maadevahetuse saagas turnida.

Foto: Andres Putting

Mis saab maadevahetuse saagast edasi?

Kaitsjad on öelnud, et kaebavad ringkonnakohtu otsuse edasi riigikohtusse. Seal vaatab kaebuse esmalt läbi kriminaalkolleegium, mis otsustab kuu jooksul, kas see üldse menetlusse võetakse või mitte. Kui ei, jääb jõesse ringkonnakohtu otsus.

Kui asi on menetlusse võetud ja kolmeliikmelise koosseisuga kriminaalkolleegiumis teki- vad põhimõttelised eriarvamused või kui on vaja muuta krimi-

naalkolleegiumi varasemas kohtuotsuses esitatud seisukohta, antakse asi läbi vaadata tervele kriminaalkolleegiumi koosseisule, kus peab olema vähemalt kuus riigikohtunikku.

Riigikohtus võidakse jõuda väga erinevate otsusteni. Võidakse jätta ringkonnakohtu otsus muutmata, kaebus rahuldamata, jätta varasem otsus sisuliselt muutmata, tehes sellesse täpsustusi, mis ei raskenda süüdimõiste-

tu olukorda, või muuta otsuse põhiosa.

Samuti võidakse tühistada otsus ja lõpetada kriminaalmenetlus, tühistada ringkonnakohtu otsus ja jõustada maakohtu otsus või ka tühistada otsus täies ulatuses või osaliselt ja saata uueks arutamiseks kohtusse. Peale selle saab riigikohtus otsuse täielikult või osaliselt tühistada ja lisatõendeid kogumata ise uue otsuse teha. **Kärt Anvelt**

2004

Maadevahetused toimisid ajavahemikul 2004–2006.

18.08.2005
Algatati kriminaalasi

3.10.2006

Kahtlustatavana vahi all

Kalev Kangur, (21. detsembrini)
Tarmo Pedjasaar, (9. novembrini)
Tullio Liblik, (peeti kinni, vahi alla ei jäänud)
Einar Vettus, (9. novembrini)

9.10.2007
Esitati kahtlustus Ester Tuiksoole

16.10.2007
Esitati kahtlustus Villu Reiljanile

MÄRTS–NOVEMBER 2008

Toimikud kaitsjatele

31.03.2009
Koostati süüdistusakt

19.05.2009
Villu Reiljan mõisteti pistise küsimises süüdi nn Rävåla 8 kriminaalasjas

TUIKSOO: OLEN SÜÜTU

Ester Tuiksoo kinnitas, et kaebab eilse otsuse riigikohtusse. „Olen veendunud, et olen süütu, kindlasti kaeban otsuse edasi ja taotlen enda õigeksmõistmist,” rõhutas ta. **Delfi**

LIBLIKU KAITSJA MÄGI: OTSUS EI OLNUD ÜLLATAV

„Süüdimõistev otsus ei olnud mulle üllata, sest nii pikk otsuse tegemise aeg iseenesest juba viitas tõendite ümberhindamisele. Kahetsusväärselt ei ole antud juhul Tullio Libliku suhtes otsust langetatud mitte tema enda käitumise põhjal, vaid hinnates teiste isikute käitumist ja väljaütlemisi. Ma ei pea õigeks karistusõigusliku hinnangu andmist läbi teiste kohtualuste tegude.” Vandeadvokaat Maria Mägi. **Ärileht**

PILV: REILJAN TULEKS ÕIGEKS MÕISTA

Villu Reiljani kaitsja vandeadvokaat Aivar Pilv lubas otsuse riigikohtusse edasi kaevata. Olenemata sellest, kas tõendid on seaduslikult või illegaalselt kogutud, leidis kaitsja, et ka olemasolevate tõendite põhjal tuleks Reiljan õigeks mõista. **Ärileht**

Täna digilehes

- WHO tunnistas ülekaalusisuse haiguseks.
- Jälgimisprogrammidega on ära hoitud kümneid terroriakte.

Leon Glikman: kohus peaks alustama algusest

Intervjuu

Holger Roonemaa
uudistetoimetuse juht

Toomas Annuse ja tema ettevõtete kaitsja vandeadvokaat Glikman lubab, et kaebab ringkonnakohtu otsuse kindlasti edasi.

- Kui põhjalikult olete kohtuotsusega juba tutvuda jõudnud? Otsust on 300 lehekülje ja eks minu võimel on ka piirid. Ma ei näe kohtunike hinge sisse, aga ma kaeban edasi, see on 100% kindel.
- Järvevana (endine Merko Ehitus – H. R.) börsiteates öeldakse, et otsus vaidlustatakse riigikohtus materiaali- ja menetlusnormide olulise rikkumise motiivil. Mida te silmas peate? Seal on neid aluseid nii palju, aga valikuliselt võin ühe välja tuua. Kui kohus tuvastab olulised menetlusrikkumised, kaasa arvatud suure hulga tõendite

hindamata jätmise esimese astme kohtu poolt, siis praktika on, et otsus tühistatakse ja asi saadetakse esimese astme kohtusse tagasi, kus toimub tõendite vahetu uurimine. Ma ei tea pretsedenti, kus teise astme kohus võtab ise tõendite hindamise ette ja rajab sellele otsuse. ●● Ringkonnakohtu põhjendab seda muu hulgas mõistliku menetlusajaga. Mina sellega nõustuda ei saa, tuginen samuti riigikohtu lahenditele. Mõistlik menetlus aeg on välja mõeldud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni tasandil mitte selleks, et prokuratuuril oleks võimalik isik kiiresti süüdi mõista, vaid selleks, et kaitsja isiku põhiõigusi. Samas kui loete seda [praegust] lahendit, siis kohus on tuvastanud olulised menetluse rikkumised, mis pidanuks tooma tagasisaatmise esimese astme kohtusse. ●● Kohus põhjendas ju, et just kaitsjad on kohtuasja arutamist oluliselt venitanud, mistõttu pole kohane apelleerida mõistli-

ku menetlusaja möödumisele. Selle kohta on olemas mitmeid kohtulahendeid, et kaitseõiguse teostamine ei ole etteheidetav. Mul on see õigus olemas ja seda ei saa minu vastu esitada. ●● Kas te ei nõustu minuga, et see oleks kõige halvem variant, kui kohtuasi lõppeks menetlusaja tõttu, sest siis jääb lõplik tõde välja selgitamata? Kuni puudub jõustunud otsus, niikaua on inimene süütu. Prokuratuur peab tõendama süüd, isegi kui mööda läheb mõistlik menetlusaeg. Praegu jääb tõenäosus, et riigikohtus võtab meie kassatsiooni menetluse, suur, kuna kohus ei tulnud kaitsjatele vastu üheski episoodis. Tekkis imelik olukord, kus esimese astme kohus on kolm aastat istudes jõudnud sügavale veendumusele, et isikud ei ole süüdi, teise astme kohus risti vastupidisele seisukohale mõnenädalase menetluse jooksul. Riigikohtus peaks seda kuulama ja riigikohtu lahend iseenesest oleks kindlasti tere-**●** tulnud.

Villu Reiljan – Palamuse kuulsaim suhtekorraldaja

Eile pärast maadevahetuse uue kohtuotsuse teatavaks saamist Villu Reiljanit kodus ei olnud. See-eest avas Eesti Päevalehe ajakirjanikule ukse proua Reiljan, kes sama kiiresti, kui oli ukse avanud, selle ka kinni virutas. Veidi hiljem tuli ta majast siiski välja ja rõhutas: „Praegu pole veel midagi öelda. Vara, vara veel! Ma ei kommenteeri midagi.” Avalikkusest on Reiljan viimased aastad eemale hoidnud. Eksminister ei ole aga maha kantud. Reiljan elab Palamuse lähistel, käib jahil ja kalal ning

tegeleb looduskaunis kohas asuvas kodus lastelastega. Hiljuti 60. sünnipäeva tähistanud Reiljani peolauas oli palju prominentseid isikuid, muusikat tegi ansambel Seelikukütid ja videotervituse kaudu oli kohal ka peaminister Andrus Ansip.

Kuldne trio

Reiljan oli mäletatavasti Rahvaliidu esimees ja keskkonnaminister. Sellest ajast mäletatakse anekdootlikke kabinetiistungeid, kus Reiljan ja Jürgen Ligi tegid üksteise võidu „teravaid tähelepanekuid”.

Kabinetis istusid erakondade esimehed alati kuldse triona kõrvuti: Edgar Savisaar, Andrus Ansip ja Villu Reiljan. Reiljani tutvusringkond on laiahaardeline. Seda ei ole ahendanud ka maadevahetuse kohtuprotsess. Äripäeva rikaste pingerea esimesed mitukümmend jõukat pole kunagi häbenenud tunnista tutvust temaga. Pärast ministriametist tagasiastumist hakkas Reiljan 2010. aastal ettevõtjaks, vana semu Vello Kunman võitis ta Silikaat Grupi nõunikuks. 2011. aastal teenis Reiljani firma Picea Konsultatsioonid OÜ 5000 eurot ärikasumit. Firma tegevusaladeks on märgitud ärinõustamine ja muu nõustamine. Ettevõtete aadress on Jõgevamaal Palamuse vallas Luua külas. Reiljan on osauhinguline ainus juhatuse liige. **● Kadri Paas**

MAAKOHUS VS. RINGKONNAKOHTUS

Kolmesaja lehekülje pikkuses kohtuotsuses tegeleb ringkonnakohtus kümnete lehekülgede kaupa maakohtu järelduste ja seisukohtade ümberlukkamisega. Eesti Päevaleht esitab valiku maakohtu ja ringkonnakohtu seisukohti, millest mõnedki lahknevad lausa äärmuslikult.

Kas alustada menetlust?

MAAKOHUS

- Kapo ei oleks tohtinud oma komissari ettekande põhjal kriminaalmenetlust alustada, sest puudus ajend. Tulnuks luua uurimisgrupp, koguda lisadokumente ja alles siis kaaluda menetluse alustamist.
- RINGKONNAKOHTUS**
- Seadustik sätestab kriminaalmenetluse kohustuslikkuse: uurimisasutus ja prokuratuur

on kohustatud kuriteo asjaolude ilmnedes menetlust alustama ja toimetama. Kui kohtuotsust tehes tuleb tõlgendada kahtlused süüdistatava kasuks, siis menetluse alustamist otsustades tuleb tõlgendada iga kuriteokahtlus menetluse alustamise kasuks. Samuti ei ole kriminaalmenetluse alustamine kohtulikult vaidlustatav.

Mitu päeva on kahes kuus?

MAAKOHUS

- Kuna jälitustoimingute lube on antud mõningatel juhtudel välja kauemaks kui kuuekümneks päevaks, siis on need toimingud ebaseaduslikud ja tõendid lubamatud.
- RINGKONNAKOHTUS**
- Kuudes mõõdetavate tähta-

gade puhul ei ole neis olevate päevade arvul tähtsust. Kuna kuudes on erinev arv päevi, siis võivadki kuudes arvutatavad tähtajad päevade arvult erineda. Seega ei ole kuu määratletud kolmekümne päevaga, nagu maakohtu ekslikult märgib.

Kas veoautol on põhiõigused?

MAAKOHUS

- Kuna jälitustoiminguga riivatatakse isiku põhiõigusi ja veoautol põhiõigusi olla ei saa, siis oli selle varjatud jälgimine ebaseaduslik.
- RINGKONNAKOHTUS**
- Senise kohtupraktika kohaselt saab varjatult jälgida isikut, asja või paikkonda. Jälitamise

eesmärk on esmajoones varjatult tõendite ja teabe kogumine. Seega kogutakse asja, sh auto või arvuti varjatud jälgimisega tõendeid mitte nimetatud asjade, vaid jälgimise alla võetud isiku kohta, mistõttu maakohtu väited veoautol põhiõiguste puudumise kohta ei ole asjaspepuutuvad.

Kas kahtlustatavad pidi vahi alla võtma?

MAAKOHUS

- Prokurör on eksitanud eeluurimiskohtunikke isikute vahi alla võtmisel, sest puudus kahtlus uute kuritegude toimepaneku kohta. Seda kinnitab asjaolu, et prokurörid ise vabastasid vahi alla võetud isikud.
- RINGKONNAKOHTUS**
- Vahistamismäärustes on esi-

le toodud kohtu põhjendused kuriteokahtluse ja vahistamisaluste kohta. Asjaolu, et prokurör kahtlustatavad mõni aeg hiljem vabastas, ei muuda vahistamismäärusi ebaseaduslikuks. Seadusest ei tulene, et kord vahi alla võetud isik peaks viibima vahi all kuni kohtuotsuse tegemiseni.

Põhjendamatu jälitamine?

MAAKOHUS

- Reiljani jälitamine oli põhjendamatu ja ebaproportsionaalne.
- RINGKONNAKOHTUS**
- Reiljani kohta ei ole kõnealuses asjas jälitamislube väl-

jastatud ega seda tehtud. Tema põhiõiguse riive toimus teiste isikute pealtkuulamise või kokkusaamiste kaudu, milles Reiljan oli üheks osapooleks. **Urmas Jaagant**

KOMMENTAAR

Jaan Ginter

TÜ kriminoloogia professor

- Maadevahetuse asi jõuab riigikohtusse, lahendamata on rida õiguslikke küsimusi, näiteks jälitustoimingute puhul. „Jälitustegevuse korraldamises on meil seni olnud siiski päris suuri puudusi. Ringkonnakohtus ei kritiseeri oma otsuses praktiliselt üldse jälitustegevuse toimingute teostamist, aga lahendist tuleb siiski välja, et kõike ei saa pidada päris korrektseks.” ERR

12.11.2009
Kohtuistung

12.–15.12.2011
Prokurörid esitasid kaitsekõne

VEEBRUAR 2012
Kaitsjad pidasid kaitsekõnesid

MÄRTS–JUUNI 2012
Otsuse kirjutamine

23.06.2012
Harju maakoh-
tu kohtuniku
Valeri Lõöniku
otsus

5.07.2012
Riigiprokuratuur
esitab apellatsiooni
Harju maakohtu
otsusele

14.01.2013

Tallinna ringkonnakohtus algavad istungid

19.06.2013
Tallinna ringkonnakohtu otsus tühistab Harju maakohtu õigeksmõistva otsuse

T Linn

Kristiine Linnaosa Valitsus

AVALIKUSTAB

Püü 2// Räägu 18 kinnistu detailplaneeringu 08.07.-22.07.2013.

Detailplaneeringu koostamise eesmärk on määrata ehitusõigus kuni 2 maapealse ja 1 maa-aluse korrusega 8 sektsiooniga ridaelamu rajamiseks. Planeeringuga määratakse maakasutuse üldised tingimused, heakor-
rastuse, haljastuse, juurdepääsuteede, parkimise ja tehnovõrkudega varustamise põhimõtteline lahendamine. Materjalidega on võimalik tutvuda Tallinna Linnavalitsuse teenindus-
büroos Vabaduse väljak 7 ja Kristiine Linnaosa Valitsuses, Tulika 33b, III korruse toas 301 tööajal. Info tel 645 7100 ja planeeringute registris <http://tpr.tallinn.ee/tpr/>.

Karud meelitavad välismaalastest huvilisi metsa vaatlusonnikesse

Kõige suuremat huvi tunnevad meie metsades karu kohtamise vastu sakslased ja inglased.

Ulvar Käär
ulvar.kaart@epl.ee

Möödunud nädalavahetusel sai tuntud fotograaf Jarek Jõepera Alutaguse karuonnis erilise elamuse osaliseks. Nimelt õnnestus tal pildile püüda tagajalgadele tõusnud mesikäpp. „Seda väga tihti ei juhtu, et kellelgi õnnestub tagajalgadele tõusnud karu pildistada,” tähendas ta.

Jõepera, kes looduses palju ringi liigub, on karusid ennegi näinud, kuid viimasel vaatlusonnis istunud päeval saadud ülesvõtteid peab ta oma parimateks karupiltideks.

Jõeperaga juhtunu on tegelikult üks iseloomulik näide, mis kinnitab, et viimastel aastatel on loodusturismi vallas lindude kõrval üha menukaks muutunud ka loomavaatlused. Nii leiab metsadest üha rohkem selliseid vaatlusonne, kus saab meie haruldasmaid või ka tavalisi toimetavaid metsaasukaid lihtsalt niisama jälgida või ka pildistada ja filmida.

Tullakse, et lihtsalt olla

Virumaal Alutagusel asuv karuonn on teiste sarnaste hulgas viimastel aastatel enim tuntust kogunud. Onni rajanud loodusturismiettevõtte OÜ 360 Kraadi matkajuht Bert Rähni märkis, et Eesti inimesi satub sinna vähe. Enamasti leiavad sinna tee välismaalased – ikka

Pahaaimamatult Alutaguse karuonni ees Jarek Jõeperale poseerinud karu tõusis püsti. Tavaliselt teevad nad seda, et ümbrusest paremat ülevaadet saada.

Foto: Jarek Jõepera

Üldiselt tullakse loomi vaatama n-ö vanast Euroopast, kus metsikut loodust vähe.

kas sakslased, inglased, hollandlased või taanlased. „Üldiselt on tegu vanades Euroopa maadest, kus metsikut loodust on vähe säilinud, pärit loodus-huviliste turistidega, kellele karu on üks lisa, keda lindude või teiste loomade kõrval näha,” tähendas Rähni.

Ühe uue tegijana on huvilistele spetsiaalses metsamajakeses lindude ja loomade vaat-

lemise teenust pakkuma hakanud näiteks Põlvamaal Mooste viinavabrikus tegutsev Eesti fototurismi keskus. Keskuse juhataja Minna Jõgeda rääkis, et kui majakese juures olevat toiduplatsi hakati juba eelmisel suvel sisse töötama, hakkas koht klientide seas populaarsust koguma selle aasta algusest alates. Merikotkast, karu, hunt, rebast, ronkasid või kährikuid on sinnagi tulnud vaatama ja pildistama eeskätt välismaalased. „Tullakse

ikka ka Eestist,” kinnitas Jõgeva. „Tullakse selleks, et saaks loomi ja linde vaadeldes mitte millelegi mõelda ja lihtsalt olla.”

Fototurismi keskuse aasta läbi avatud majake mahutab neli inimest, kel tuleb 14 tares oldud tunni ning transpordi ja toidupakkide eest hinnakirja järgi välja käia 130 eurot.

Kuigi valdavalt jõukatest Euroopa riikidest pärit klientuuri põhjal võiks arvata, et

Vaatlusonni juures näeb metslooma vabalt käitumas

Fotograaf Jarek Jõepera hinnanangul töötavad loomavaatlusonnid ühe loodusturismi võimalusena meie oludes väga hästi. „Linnuvaatlejaid käib meil väga palju, kuid arvan, et ka onnidel on Eestis küllaga potentsiaali,” ütles ta. „Ka inimeste loodusteadlikkuse tõstmisel on sellised kohad väga tänuväärsed. Usun, et see, kes peaks onnis näiteks karu ära nägema, oskab ilmselt edaspidi kogu loodust paremini hinnata ja ka hoida.”

Seejuures muudab varjendi ees toimetava looma vaatlemise väärtuslikuks asjaolu, et enamasti käituvad loomad oma tegemisi toimetades täiesti vabalt. „Mitte nii, nagu näiteks paljude kitsepiltide puhul, millel on loomad jäädvustatud ühes asendis – tagumik piltniku poole keeratud, et põgeneda, ja siis vaadatakse veel üle öla,” viitas Jõepera.

vaatlusonnide rajamine on tulus ettevõtmine, pole see asjaosaliste kinnitusel siiski sugugi nii. Rähni tunnistas, et loodusturismi mõttes saab see olla ainult kõrvaltegevus, mis üksi ära ei toida. „See on ikkagi hobilaadne tegevus – asja vastu peab huvi tundma ja sellesse ka panustama,” osutas Rähni. Küll aga oli ta seda meelt, et igal juhul mitmekesistavad vaatlusonnid meil loodusturismi vallas pakutavate teenuste pilti. ●

Kaitseliidust tuleks osa noorkotkaid apsu tõttu välja visata

Riigikogu hakkab sügisel seadust muutma, et lubada kaitseliitu ka Eesti kodakondsuseta noori.

Tuuli Jõesaar
tuuli.joesaar@epl.ee

Sel aastal kehtima hakanud kaitseliidu seadus nõuab, et kõigil kaitseliidu liikmetel peab olema Eesti kodakondsus. Seni kehtis see ainult kaitseliidu täisliikmetele, mitte noorteorganisatsioonide Noored Kotkad ja Kodutütred liikmetele. Nüüd ongi selgunud, et noorkotkaste seas

on mõningad muu kodakondsusega poisid, kes on küll muidu igati tublid liikmed, aga tuleks nüüd justkui välja visata. Kaitseliit lubab, et seda siiski ei tehta ja laste huvides muudetakse sügisel seadust.

„Meie andmetel on selliseid liikmeid viis, kuid eraldi me neid otsinud ei ole,” ütles kaitseliidu ülem major Tanel Rütman. „Seaduseaps tuli välja, kui allorganisatsioonide inimesed hakkasid uurima, et on mõningad noored kotkad, kes ei ole kodanikud.”

Seepeale pöördus kaitseliit riigikogu riigikaitsekomisjoni

poole ja palus vaadata, mida teha annab. Seni aga jätkub kõik vanaviisi. „Kedagi välja ei visata, kuni seadus saab muudetud. Tundub, et riigikogus on selles osas konsensus,” ütles Rütman.

Kodakondsus pole põhiline

Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimehe Mati Raidma sõnul ollakse valmis seadust muutama, aga see võtab aega. „Tundub, et tegu on tööõnnetusega ja ma ei näe üledramatiseerimise vajadust. Sügisel parandame,” ütles Raidma. „Teema käis riigikaitsekomisjoni istungil läbi ja me edastasime sõnu-

Kaitseliidu kinnitusele ühtki noorkotkast siiski ära ei saadeta.

Foto: Andres Putting

mi kaitseliidule, et peaksime leidma lahenduse ja tarvidusel teeme sügisel seadusse muudatused. Tegemist on seaduse muutmise seadusega, mille puhul on vaja läbi teha kõik seaduse loomise etapid: määrata vastutav komisjon, siis esimene lugemine, teine lugemine ja kolmas lugemine.”

Kaitseminister Urmas

Reinsalu on samuti päri, et noorliikmete puhul võib kodakondsuse nõudesse leebemalt suhtuda. „Kaitseliidu tegevliikmete puhul on kodakondsuse nõue vältimatu eeltingimus. See, mis puudutab noorte, poiste ja tüdrukute patriootlikku huvitegevust, nii kodutütreid kui ka kaitseliidu organisatsiooni noorkot-

kaid – nende puhul on minu seisukoht, et me ei peaks seda seaduse tasemel kitsendavalt reguleerima, vaid see võiks jääda kaitseliidu enda organite ja põhikirja sätestada,” ütles Reinsalu. „Ma toetan, et riigikaitsekomisjon seda arutab ja sätestab vajadusel võimaluse, et see jääks kaitseliidu enda pädevusse.” ●

Sügisest töötab Viimsi lasteaias juba kolm isiklikku abistajat. Pildil olev laps käib tavarühmas. Foto: Martin Dremljuga

Viimsi lasteaed palkas erivajadustega lastele isiklikud abistajad

Lasteaia juht: õpetajad ei jaksaks ka väiksema rühma puhul erivajadustega lastega tegeleda.

Piia Puuraid
piia.puuraid@epl.ee

Viimsi lasteaed on ühena vähestest, kui mitte ainsana Eestis liitnud erivajadustega lapsed aia tavarühmaga ning palganud neile isiklikud abistajad. Praegu on Viimsi lasteaias isiklik abistaja ühel lapsel, kuid sügisest lisanduvad veel kaks last ja nende abistajad. „Meil oli võimalus kas laste arvu vähendada või võtta isiklik abistaja, et saaksime erivajadusega lapse tavarühma võtta,” kinnitas Viimsi lasteaedade direktress Margery Lilienthal. „Mina ei tea Eestis ühtegi teist lasteaeda, kus sellised isiklikud abistajad oleksid.”

Riik kogub küll andmeid, kui paljudel Eesti lastel on olnud isiklikud abistajad, kuid see, kas abi saadi kodus, lasteaias või huviringis, statistikast eraldi ei selgu, märkis sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna peaspetsialist Pille Vaiksaar. Näiteks oli 2011. aastal 105 alla 18-aastaselt isiklik abistaja. Seda, kas lapsel oleks abistajat tarvis, otsustab kohalik omavalitsus koos lapsevanemaga.

Hea mõju ka teistele lastele

Viimsi lasteaed võttis esimesed erivajadusega lapsed vastu kolme aasta eest, kui avati Amarülluse maja. Seal töötavad kõrvuti nii tava- kui ka erivajadustega laste rühm, kus on juures tugiisikud ja abistamas käib ka Viimsi haigla rehabilitatsioonimeeskond. „Me vaatasime üle kõik uued lapsed, kes tulid, ja arutasime, mis on

nende jaoks parem – kas minna Amarülluse majja või isikliku abistajaga tavamajja,” selgitas Lilienthal.

Samamoodi vaadatakse igal aastal üle erivajadustega laste rühm, et kas sealt võiks mõni laps minna tavamajja. „Ei ole nii, et kui sa oled sinna [erirühma] pandud, siis sa sinna ka jääd. Ja tegelikult näiteks alguses, kui me selle tegime, olid vanematel väga suured hirmud,” nentis Lilienthal. Näiteks pelgasid vanemad, et ka nende lapsed võiksid kuidagi n-ö puudega nakatuda, kuid

positiivselt tema arengule, sest ta õpib teiste laste tegevusest. „Sellel on hea mõju ka teistele lastele, kes harjuvad iga päev enda kõrval nägema erivajadusega lapsi ja neil ei teki täiskasvanuna võõristust või imetust, mis meil täiskasvanutena siiski veel ette tuleb,” lisas ta.

Praegu on Lillienthali hinnangul riiklikul tasemel olukord, kus lasteaedu survestatakse pigem vähem lapsi vastu võtma, et kasvataja jõuaks ja saaks tegeleda ka erivajadusega lapsega. Tema sõnul ei jaksaks ükski kasvataja teiste

laste kõrvalt tegeleda ka erivajadusega lapsega, sest ta nõuab topelt tähelepanu. „Ma olen nõus kusaigalt mujalt kokku hoidma, kustutame tule-

sid rohkem ära, keerame kütet rohkem kinni. Pigem jätan ostmata kapi, aga ma ei jäta võtmata isiklikku abistajat,” rääkis ta. ●

Lilienthal: pigem jätan ostmata kapi, aga ma ei jäta võtmata isiklikku abistajat.

nüüdseks on need hirmud Lilienthali kinnitusel kadunud.

Vaiksaare hinnangul mõjub erivajadusega lapse kasvamine lasteaias kõrvuti teiste lastega

Ülikoolis on järjest rohkem erivajadustega tudengeid

Tallinna tehnikaülikooli (TTÜ) erivajadustega tudengite nõustaja Sven Kõllametsa sõnul on TTÜ-s erivajadustega üliõpilaste arv viimase kolme aasta jooksul mitmekordistunud – nüüd on neid aastas kuus-seitse.

„Tõus on enamjaolt tingitud just liikumisvõimaluste paranesemisest. Puue tähendab, et isik vajab mõne takistuse ületamiseks teiste abi ja mida takistustevabam on keskkond, seda väiksem on inimese puue” lisas ta.

Kõllametsa sõnul muretsevad erivajadusega tuden-

gid TTÜ-sse astudes, millised on kooli liikumis- ja ka elamistingimused.

„Tudengite mure on ka, kas ja kuidas üle saada teiste hirmust või eelarvamusest nende erivajaduse ees,” rääkis Kõllamets. „Selliste küsimuste üleskerkimise ennetusena on TTÜ aastaid korraldanud esmakursustelele interaktiivseid teavitusetgevusi, et noored saaksid tunnetada, kuidas on maailma tajuda või selles liikuda jalgu, käsi, nägemis- või kuulmismeelt kasutamata.”

Viikna: metsloomade tsirkuses kasutamine olgu reguleeritud, mitte keelatud

Vestlusringis jäid tsirkuse- direktor ja zooloogid tsirkusloomade puhul eriarvamusele.

Ave Tampere
ave.tampere@epl.ee

Eesti Päevalehe *online*-vestlusringis osalenud tsirkusedirektor Lauri Viikna, Tallinna loomaia direktor Mati Kaal ja zooloog Tiit Maran leidsid kõik, et elevant Mediga juhtunut ei oleks saanud ära hoida, sest tegemist oli äkilise terviserikkega. Kuid teema, mis läbis punase niidina suurt osa küsimusi vestlusringis osalejatele, oli metsloomade vangistuses ja inimese lõbuks (sh tsirkuses ja loomaaias) pidamise eetilisus. Selles küsimuses erinesid Viikna, Marani ja Kaalu arvamused kõige rohkem.

Viikna arvab, et kui olukord on kontrollitud, vastab seadustele ega põhjusta loomadele vaevusi, siis pole loomade tsirkuses kasutamises midagi halba. „Tsirkusloomad, vähemalt need, keda mina olen oma tsirkuses näinud, teevad heameelega koostööd ja teenivad inimestega võrdsel alustel oma leiva välja,” ütles ta.

Marani arvates seevastu pole metsloomade loodusli-

Eesti Päevalehe vestlusring (vasakult): Mati Kaal, Ave Tampere, Tiit Maran ja Lauri Viikna

Foto: Priit Simson

kust keskkonnast eraldamine üldjuhul õigustatud. Tema sõnul saab erandi teha siis, kui looma loodusest eraldamine teenib mõnd olulist eesmärki.

„Üldiselt peab see olema seotud looduskaitsega ja liigikaitsega. Sellele lisandub olukord, kus looma loodusesse jätmine oleks terviselikel või mingitel muudel põhjustel loomale piina või surma kaasa toov,” ütles Maran. „Lisaks on oluline see, et kui metsloom on tehistingimustesse toodud, siis tuleb tagada talle loomaväärsed elutingimused.” Ta ei pidanud metsloomade tsirkus-

ses kasutamist eetilistel ja hariduslikel alustel õigeks.

Kes elevant Medi surma eest vastutab? Viikna sõnul looma omanik – dresseerija-hooldaja. Kas metsloomade tsirkuses kasutamise peaks keelustama? Maran on veendunud, et peaks, kuid Viikna usub pigem regulatsiooni kui keelamisse.

Arutelu puudutas ka laiemat küsimust: miks üldse loomade vaatamine inimesi vaimustab? Maran selgitas, et mida kaugemal loodusest, seda rohkem paistab inimestel olevat vaja mingitki kontakti endast erinevate liikidega. ●

Ojuland koostab erakonna vastu hagi

Hiljuti erakonna maine kahjustamise pärast Reformierakonnast välja heidetud Euroopa Parlamendi saadik Kristiina Ojuland valmistub end kohtus kaitsma. Oma hagi nõuab Ojuland erakonna üldkoosoleku otsuse kehtetuks tunnistamist.

Ojuland ütles, et seaduse järgi on hagi esitamise tähtaeg kolm kuud ja enne selle tähtaja möödumist kohtud nõuet ei menetle, sest kõik sama otsuse kohta esitatud nõuded koondatakse ühte menetlusse. „Seega kiirustamine ei anna kiiret tulemust,” ütles Ojuland ja lubas avalikkust teavitada niipea, kui hagi detailsem osa on valmis.

Ajakirjanduses on palju juttu olnud sellest, et sisevalimiste pettuse ilmsikstuleku järel peaks Reformierakond korraldama uue üldkogu ja valida uuesti erakonna juhatuse.

Reformierakonna volikogu aga otsustas, et petuhäälte osatähtsus on väike ega mõjutanud valimistulemust, seega puuduvat ka vajadus korraldada uued valimised. Volikogu rõhutas, et viie inimese pettuse pärast ei pea kannatama kõik, kes on ausalt valimistel osalenud. ● **Epp-Mare Kukemelk**

Aktsiaselts Eesti Golfikeskus,
registrikood 10095562, aadress Niitvälja, Keila vald, 76603 Harjumaa, Eesti Vabariik, kutsub kokku aktsionäride korralise üldkoosoleku
27. juunil 2013.a. algusega kell 16:00
AS Eesti Golfikeskus klubihoones aadressil Niitvälja, Keila vald, 76603 Harjumaa, Eesti Vabariik.
Osalejate registreerimine algab kell 15:30.

Üldkoosoleku päevakord:

1. 2012.a. majandusaasta aruande kinnitamine.
Otsuse ettepanek: Kinnitada 2012.a. majandusaasta aruanne.

2. Nõukogu liikme Tarmo Lehiste volituste pikendamine.
Otsuse ettepanek: Pikendada praeguse nõukogu liikme Tarmo Lehiste ametiaega nõukogu liikmena alates 01.07.2013.a. Põhikirjast tulenevalt kestavad nõukogu liikme volitused 4 aastat.

3. Põhikirja muutmine ja kinnitamine.
Otsuse ettepanek: Kinnitada AS Eesti Golfikeskus põhikiri uues redaktsioonis.

4. Aktsiakapitali ja aktsia nimiväärtuse ümberarvestamine eurodesse.
Otsuse ettepanek: Viia läbi aktsiaseltsi aktsiakapitali ümberservastamine eurodesse ja aktsiate nimiväärtuse suurendamine, mille tulemusena on A- ja B-aktsia nimiväärtus kolmkümmend kaks (32) eurot.

Lahtikirjutatud otsuste ettepanekud on leitavad www.niitvaljagolf.ee

Korralisel üldkoosolekul osalemiseks õigustatud aktsionäride ring määrati seisuga 10.06.2013.a. kell 23:59.

Aktsionärid, kelle aktsiatega on esindatud vähemalt 1/10 aktsiakapitalist, võivad nõuda täiendavate küsimuste võtmist korralise üldkoosoleku päevakorda, kui vastav nõue on esitatud hiljemalt 15 päeva enne üldkoosoleku toimumist. Eelpool nimetatud dokumendid tuleb aktsiaseltsile esitada kirjalikult aadressil: AS Eesti Golfikeskus Niitvälja, Keila vald, 76603 Harjumaa. Aktsionärid, kelle aktsiatega on esindatud vähemalt 1/10 aktsiakapitalist, võivad aktsiaseltsile esitada iga päevakorrapunkti kohta otsuse eelnõu. Nimetatud õigust ei või kasutada hiljem kui 3 päeva enne üldkoosoleku toimumist.

Osalemisel palume esitada:

* füüsilisest isikul aktsionäri - isikut tõendav dokument, esindajal lisaks ka volikiri;
* juriidilisest isikust aktsionäri esindajal - koopia kehtivast registrikaardist või muust õigusvõimet tõendavast dokumendist ja isikut tõendav dokument. Volituse alusel esindajal lisaks eeltoodule ka volikiri.

Aktsionäridel on võimalik tutvuda AS Eesti Golfikeskus 2012.a. majandusaasta aruandega, põhikirja uue redaktsiooni ja lahtikirjutatud otsuste ettepanekutega AS Eesti Golfikeskuse klubihoones aadressil Niitvälja, Keila vald, 76603 Harjumaa, Eesti Vabariik.

AS Eesti Golfikeskus juhatus

TEATAB

●● Atsetüleen on õhust kergem värvitu gaas, mille lõhn meenu-
tab küüslaugu lõhna, ning on
kergetelt süttiv ja põlev. Lagune-
misega kaasneb plahvatus. Suure
energiaisalduse tõttu kasutatakse
seda põlevgaasina, nt metalli
keevitamisel ja lõikamisel.

PEALINN ARVUDES

Tallinna plaanid ja tegelikkus: rohkem turiste, kuid vanemad bussid

Urmas Jaagant
urmas.jaagant@epl.ee

Tallinna linnavolikogu kinnitas viis aastat tagasi linna arengukava, mis kehtib 2027. aastani ja vaadatakse üle igal aastal.

Mulluse, 2012. aasta kohta tehtud ülevaade näitab, millistes valdkondades suutis linn seatud eesmärgi täita ja millistes mitte. Ühtlasi saab ülevaatest aimu, mis valdkondade arengut on linn olulisemaks pidanud.

Eesti Päevaleht valis arengukavast 12 linnaelu näitajat, mis on näha kõrvaloleval graafikul. Neist mitut tavatsevad linnajuhid ise esile tõsta, nagu näiteks Tallinnas ööbivate turistide arvu ja bussipargi uuendamist. Kui esimese puhul suutis linn oma eesmärgi 2012. aastaks täita ja Tallinnas ööbib isegi rohkem külalisi, kui loode ti – turistide ööbimiste arv on umbes 300 000 võrra suurenenud –, siis bussid vastupidi on keskmiselt koguni kaks aastat vanemad.

Kuna linn on munitsipaalpolitseile viimastel aastatel ülesandeid juurde andnud, on ennustust suuremaks kasvanud ka töötajate arv – mupo ametnikke on praegu 60 võrra rohkem, kui plaanitud.

Teisalt on linn teederemondi kavast oluliselt maha jäänud. Remonditud teepinda on ette näidata lausa poole vähem, kui linn arengukavas ette nägi.

Välituristide ööbimiste arv Tallinna majutustetevõtetes

■ Prognoos ■ Tegelikkus

2 190 000

2 500 000

Raamatukogu-külastuste arv

1 110 000

1 541 637*

*sellest 503 388 elektroonilisi külastusi

Renoveeritud koolide arv

60

52

Aastas remonditav teepind RUUTMEETRITES

389 425

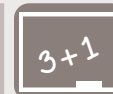
197 674

Hädaolukorras rahareservi moodustamine EURODES

57 520

Sellist reservi ei ole

Renoveeritud lasteasutused

5

1*

*lisaks renoveeriti eri lasteaedades 16 rühmaruumi

Munitsipaalpolitsei ameti töökohtade arv

99

162

Kergliiklusteede kogupikkus KILOMEETRITES

100

174,2*

*lisaks 43,8 km sõiduteele märgitud rattateid

Parkimiskohtade arv tänavatel

7000

6370

Busside keskmine vanus AASTATES

8,7

10,9

Ühissõidukite kasutuskorrad

127 000 000

137 800 000

Töötavate purskkaevude arv

67

39

Allikas: Tallinna 2009.–2027. aasta arengukava täitmise 2012. aasta aruanne; graafika: Maret Müür

Osta **Eesti Ekspress** ja naudi

ROBBIE WILLIAMSI

kontserti 20. augustil
Tallinna lauluväljakul!

Osta Eesti Ekspress, jäta tšekk alles ja registreeri end kodulehel **www.ekspress.ee/rw**

Iga ostuga saab registreerida ühe korra. Arvesse lähevad 13.06.–03.07.2013 tehtud Eesti Ekspressi ostud.

Loosi läheb 15 piletit kahele.

Võitjatega võtame ühendust ja nimed avaldame 11.07.2013 kampaanialehel www.ekspress.ee/rw

BRASIIIA PRESIDENT KUULAB PROTESTIJATE NÕUDMISI

Mitmes Brasiilia linnas on toimunud meeleväljendused, mille ajendiks sai ühissõidupiletite kallinemine. Pahameelt väljendatakse ka viletsa avaliku teenistuse, politsei vägivalda ja korrupt-

siooni vastu. President Dilma Rousseff (pildil) ütles, et mõistab rahvarohkete meeleväljenduste tagamaid, ja lubas, et tema valitsus kuulab tähelepanelikult demonstrantide nõudmisi. **ERR**

SNOWDEN TAOTLEB ISLANDILT ASÜÜLI

Islandi valitsus kinnitas, et on saanud vahendajalt mitteametliku teate, nagu sooviks USA jälgimisprogrammide kohta infot lekitanud Edward Snowden seal asüüli saada. Valitsuse pressi-

esindaja keeldus kommenteerimast, kas Snowdenile seda ka antakse. „Ametlikku taotlust pole siiani laekunud,” nentis ta. Snowden peaks endiselt olema Hongkongis. **Delfi**

USA hakkab oma verivaenlase Talibaniga kõnelusi pidama

Läbirääkimiste alustamise teatega samal ajal lõhati Kabulis pomm, plahvatuses hukkus kolm inimest.

Raimo Poom
raimo.poom@epl.ee

Üle kümne aasta Afganistanis terrorismivastase sõja nime all toimunud NATO juhitud rahvusvahelised operatsioonid hakkavad läbi saama. 2014. aasta lõpp on juba mõne aja eest seatud enamiku rahvusvaheliste liitlaste jõudude väljaviimise tähtsaks.

Teisipäeval juhtus kaks sündmust, mis on seotud Afganistani ülemisega afgaanidele endile. Planeeritud toimus Kabulis tseremoonia, kus ametlikult usaldati riigi julgeoleku tagamine Afganistani enda armeele. Ehk natuke ootamatult, kuid paratamatult ilmus samal ajal teade, et USA alus-

tab koos Afganistani valitsusega Katari pealinnas Dohas ametlikke poliitilisi kõnelusi senise peavaenlasega, Afganistani terroristliku rühmituse Talibaniga.

Rahvusvahelisele meediale kinnitasid otsekõneluste alustamise plaani nii USA kui ka Taliban esindajad. Selle eeltingimuseks oli mulla Mohammed Omari juhitud rühmitusele antud luba avada Dohas organisatsiooni ametlik esindus. Taliban on läbirääkimisteks loonud „poliitilise komitee”, mis peaks eelseisvatel kõnelustel esindama Afganistanis tegutsevaid rühmituse tiiva alla koondunud relvastatud rakukesi.

Uudis avalikustati enne seda, kui USA president Barack Obama lahkus üleilma Suurbritannias Põhja-Iirimaa toimunud G8 tippkohtumiselt. Obama kinnitas ka kõneluste kava, nimetades

Katari pealinnas Dohas asub esimene Taliban ametlik esindus. Piduliku avamise puhul võeti esmaspäeval vastu külalisi.

Foto: AFP/Scanpix

seda küll esimeseks väikeseks žestiks. „See on esimene tähtis ja kahtlemata väga esialgne samm leppimiseks. Eeldame, et teel tuleb ohtralt konarusi,” sõnas Obama, viidates kavandatavate kõneluste eesmärgile ehk pommitamise ja vägivalda lõpetamisele Afganistanis.

Ainus tee

Üle kümne aasta kestnud sõjategevusega pole Taliban suutnud lõplikult välja juurida. Kuna NATO-l ja tema liitlastel on veninud Afganistani sõjast küllalt saanud ning riigist lahkumine ukse ees, pole teist teed rahulootuseks kui endine kõige suurem terroristlik vaenlane kõneluste laua taha kutsuda ja temaga läbi rääkima asuda. Endine verivaenlane on siiski kutsutud läbi rääkima kahel tingimusel: kõige-

pealt pidid Taliban esindajad lubama, et Afganistani territooriumilt ei korraldata enam teiste riikide terrorirünnakuid, ja teiseks vanduma, et austavad praegust riigis kehtivat põhiseadust. Seekordne avalik teade kõneluste alustamisest tähendab, et Taliban on vastavalt lubadused andnud. Aastate jooksul on nii USA kui ka Afganistani valitsus teinud katseid Talibaniga läbirääkimistesse astumiseks, kuid need pole kunagi õnnestunud ega milleni viinud.

Ja kahtlemata ei ole ka seekordne püüe lihtsate killast. Üsna samal ajal läbirääkimiste alustamise teatega lõhati Kabulis pomm, mille plahvatuses sai surma kolm tsiviilisikut. Bagami õhuväebaasi lähedal rünnati ka USA sõjaväelasi, kes kaotasid neli võitluskaaslast. ●

Pahane Hamid Karzai

Vaevalt 24 tundi pärast teadet kõneluste peatsest alustamisest Katari andis Afganistani president Hamid Karzai teada, et pole asjade käiguga rahul.

Tüliõunaks osutus Taliban Dohas avatud nn esinduse nimi „Afganistani Islamiimiraadi esindus”, mida Afganistani tsiviilvalitsus peab solvavalt kohatuks. Karzai ametlik esindaja teatas, et sellise nimega asutuse tunnustamine USA poolt ei lähe mitte. „Me ei akt-

septeerime Afganistani Islamiimiraadi nimetust, sest sellist asja ei eksisteeri,” vahendas Karzai pressiesindaja.

Ta andis teada Kabuli valitsuse vastusammust, milleks oli USA ja Afganistani vahelise vägede staatuse leppe läbirääkimiste katkestamine. Seda lepet on vaja selleks, et pärast 2014. aastat võiks Afganistani jääda väike hulk rahvusvahelisi vägesid, kes toetavad riigi enda relvajõude väljaõppega.

Intervjuu

Raimo Poom
välistoimetuse juht

Urmas Paet: USA ei räägi Talibaniga läbi

Erinevalt rahvusvahelises meedias tsiteeritavatest USA ametnikest ei teata Tallinnas kõnelustest midagi.

●● **Välisminister Urmas Paet, USA on teatanud, et kavatseb Talibaniga juttu rääkida. Kuidas Eesti kui terrorismivastase sõja liitlane sellesse suhtub?**

Kes kavatseb juttu ajada? USA ei räägi läbi. [Hamid] Karzai ajab juttu.

●● **Mis on siis nende läbirääkimiste eesmärk?**

Afganistanis on vaja leida poliitiline tasakaalupunkt, et vägi-vald muuta poliitiliseks protsessiks. Järgmisel aastal on seal riigis tulemas valimised, seisab ees rahvusvaheliste jõudude lahkumine.

●● **Kas Eesti toetab neid läbirääkimisi?**

Jah. Afganistani enda asi on kokkuleppele jõuda, sealsele liidritel tuleb laiendada oma poliitilist kandepinda ning üheks jõuks on kindlasti ka Taliban. Kõneluste raamides on tänase Afganistani põhiseaduse aktsepteerimine nende poolt ja eesmärgiks võiks olla jõuda tagasi Nõukogude Liidu sissetungi eelsesesse aega, kus Afganistan sai oma asjade korraldamisega hakkama.

●● **Kuid kas Taliban haaramine poliitilisse protsessi ei või neid uuesti võimule viia?**

Nii ei saa mitmel põhjusel olla. Afganistani ühiskond kujutab endast täna palju enam, kui see oli Taliban võimule tulemise ajal. Täna on Taliban üks paljudest sealsetest jõududest. Kui Taliban [1990-ndate keskel] võimu haaras, siis valitses Afganistanis anarhia ja inimeste soov oli saada ükskõik mida, et saabus rahu.

Teiseks ei maksaks alahinnata info- ja kommunikatsioonitehnoloogia mõju Afganistani ühiskonnale. Inimestel on juurdepääs internetile ja nad saavad teada, kuidas mujal elatakse. Ja kolmandaks, erinevalt kümne aasta tagusest ajast on tekkinud ühiskonna osa, kel oleks juba midagi kaotada. ●

22. juuni laupäevalehes LP:

HELLE MERI:
„Eesti elus on paus, mis ei kanna.”

KADRI LAND
Naine, kes juhib Stockholmis laevafirmat
JAANIPÄEVA-TRADITSIOON
Kust tule tegemise komme tuleb?

Telli LP: tel 680 4444 • www.epl.ee/LP • klienditugi@lehed.ee

a

ARVAMUS

KOHTUMINE VÕÕRA KOERAGA

Hingame rahulikult, piilume koera silmanurgast, ei keera selga ega vaata talle ka otse silma sisse. Kui tuleb nuusutama, siis las tuleb. Kui märkab, et ei ole mingit ohtu ega ähvardust, siis tõenäoliselt läheb ka minema.

LOOMAAARST TIINA TOOMET (MAALEHT)

POLITSEIVÄGIVALD EUROOPAS

Kujutised politsei tegevusest Londoni, Madridi ja Rooma demonstratsioonide ajal ei erine väga palju sellest, mida me näeme Istanbulis. Pildid Ateenast olid mõnikord isegi hullemad.

KÜPROSE AJALEHT POLITIS

G8 MAKSULEPPEST

Oleme ikka veel väga kaugel globaalsest regulatsioonist. Viivitus ajab marru, kui mõelda, millised kolossaalsed summad vahepeal rahvuslikest maksuametitest mööda lähevad. Aga vähemalt on meil nüüd lubadus, et kruvid keeratakse kõvemini kinni. See suurendab survet maksude optimeerijatele.

LA RÉPUBLIQUE DES PYRÉNÉES

PRAEGU võidavad riigid luures ja kodanikud kaotavad privaatsuse

Luureskandaali valik: rahu või vabadus

Hans Lõugas

toimetaja

Kaks nädalat tagasi lahvatanud luureskandaali tolm hakkab settima ja selle käigus ilmuvad selgemini esile kogu olukorra piirjooned. Õigupoolest võime veel uurida massiivse jälgimissüsteemi tehnilist ülesehitust või vaielda selle juriidilise pädevuse üle. Kuid kogu NSA jälgimisprogrammist kerkinud vastuolu tuumaks olev valik on nüüd kristallselge.

Selleni aitab meid juhata da ajakirja Diplomaatia viimases numbris (juuni 2013) ilmunud Vene ajakirjaniku Ivan Suhhovi äratundmine. Tema sõnul elame me muutunud maailmas, kus meie julgeolekut ei pruugi enam ohustada ülemaailmse džihadistliku terroriorganisatsiooni salavõrgustik. Oht võib olla üksainus tahvelarvutiga üksikisik, „kes mingil, teistele sugugi mitte

kohe arusaadavatel põhjustel hakkab lihtsalt ühel heal päeval internetist lugema džihhaadi kohta ja tasapisi end ette kujutama džihhaadi teele asuva võitlejana,” kirjutab Suhhov.

Infokogumine annab viite

Täpselt nii käitusid praeguste andmete kohaselt näiteks aprillikuus Bostoni maratonil pommid plahvatama pannud tšetšeenidest vennad Tšarnajevid. Suhhovi sõnul pole niisuguse ohu – üksikisik otsustab ühel päeval terroristiks hakata – tekkimist võimalik riikidel ennustada.

Kuigi tegelikult üks võimalus siiski on ja täpselt seda

Kas oleme valmis loobuma oma õigusest pealtkuulamata suhelda?

NSA ka kasutab. Asümmeetriiliselt eikusagilt võrsuvad terroristid reedavad end ülemaailmses informumis ehk internetis. Nad otsivad kaudselt oma hävitustööga seotud infot, suhtlevad mõttekaaslastega ja võib-olla isegi avaldavad enne oma plaane. Selle avastamiseks kogub ja kopeerib NSA nii palju internetiliiklust, nagu jõuab, seejärel filtreerib

ning analüüsib seda. Üldistades võib öelda, et NSA salvestab pidevalt kogu interneti ja püüab selle abil jälile saada terroristlike mõttekuritegude sooritajatele.

Sellise jälituse käigus tuakse ohvriks aga kõigi mitteterroristide privaatsus, mis toobki meid põhidilemmani. Kas me oleme tundmatute pommimeeste hirmus valmis loobuma oma õigusest sõltumata, vabalt ja pealtkuulamata suhelda?

Jätame korra kõrvale kõige tühise ja kaduva, mida internet meile pakub ja loob. Oma olemuselt on internet kui fenomen, enneolematu närvi võrgustik, mis seob kokku kogu maailma. Internet annab igaühele võimaluse end teostada, luua koos uskumatu tehnoloogiad ja on eelduseks kogu inimkonna elukvaliteedi parandamisele.

Me võime teha valiku, et me oleme nõus ülemaailmse närvi võrgu jälgimise ja filtreerimisega, kui see hoiab mõne pommi plahvatamast, kuigi Bostoni plahvatuste ohvrid seda steenaariumit ei usuks. Me võime ka teha valiku, et me ei usalda oma vabadust tundmatute inimeste kätte, kelle üle meil järelevalvet pole.

Sisuliselt on valik rahu ja vabaduse vahel. Suurim patt on mitte valida. ●

PÕHIKOOLI- JA GÜMNAASIAMISEADUS saab kriitikat

Mida arvate uuest kooliseadusest?

Ott Ojaveer

Hugo Treffneri gümnaasiumi direktor

Ahti Noor

Keila kooli informaatikaõpetaja

Reemo Voltri

Eesti haridustöötajate liidu juhatuse esimees

Muutused on arusaamatud

Nende aastate jooksul, mil ma olen olnud koolidirektor, ei ole ma tundnud puudust neist uutest õigustest ja vabadustest, mida arutusel olev uus seadus direktorile õpetajate koormuse ja töötasu määramisel annab.

Kui seadus võetaksegi sellisel kujul vastu, jätkan uuest õppeaastast palkade arvestamist vana tarifkatsiooni järgi. Õpetajatele on vaja selgust ja kindlust, kuidas nende palk kujuneb. Hoolimata sellest, et olen osalenud mitmetel haridusuuenduse nõupidamistel, ei saa ma siiani aru „õpetaja terviklikust ametikohast”, mille väljatöötamisele haridus- ja teadusministeerium on viimasel ajal palju energiat kulutanud. Ei saa ise aru ega oska seda ka rakendada!

Absoluutselt ei ole ma nõus seisukohaga, et klassijuhatamise eest pole vaja maksta lisatasu. Seda tasu on vaja, sest klassijuhatamine on suur täiendav töö. Ma ei saa aru neist, kes ütlevad, et selle eest ei ole põhjust eraldi tasu maksta ja selle peab mahutama 35 üldtöötaja tunni sisse.

See, kuidas praegu hariduses muutusi läbi viiakse, on jama – uue kooliaasta alguse ni on aega ainult veidi üle kahe kuu, millest osa on õpetajad suvepuhkusel, aga väga palju on otsustamata asju, mis sunnib jätma viimasele hetkele tegelemise sellega, kuidas uuel õppeaastal õppetööd korraldada.

Kindlasti on tark kaotada gümnaasiumis kolme õppeaasta kohustus ja vähendada riigieksamit lävendit, sest 1. septembril gümnaasiumisse astuv õpilane peab teadma, mis teda kolme aasta pärast ees ootab. ●

Lõputunnistus devalveerub

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise kontekstis usun, et tänane haridussüsteem vajab kindlasti muutusi, reforme. Õpetajana teeb mind ettevaatlikuks valitsuse üsna jõuline reformi läbisurumine, et enne jaanipäeva soovitakse eelnõu valitsusest riigikokku suunata. Veel häirib see, et seaduseelnõu ei taheta erinevate huvigruppidega arutada. Eriti olulisena tundub Eesti haridustöötajate liidu kaasamata jätmine.

Seaduseelnõus on mitmeid aspekte, mis häirivad. Eksami- korralduse muutuse tõttu hakatakse tootma senisest enam nõrgema keskkooli lõputunnistusega kodanikke. Kui üldiselt loetakse eksami läbimiseks selle sooritamist minimaalselt 50% ulatuses, siis tänaste lõpueksamite 20% piir on üldisest lävendist madalamal.

Muutes lävendit veelgi madalamaks, lubame keskkooli lõpetada veelgi madalamate võimetega õpilastel. See omakorda rõõvib kaudselt õpilasi kutsekoolidelt (põhikooli baasil) ja võimaldab suurendada kutseoskusteta elanike osatähtsust. Täna on kohustus läbida ainult põhikool, keskkooli õppima asumine on vabatahtlik. Seega peaks keskkooli õppima asujalt ootama pisut rohkem kui üht protsenti teadmistest.

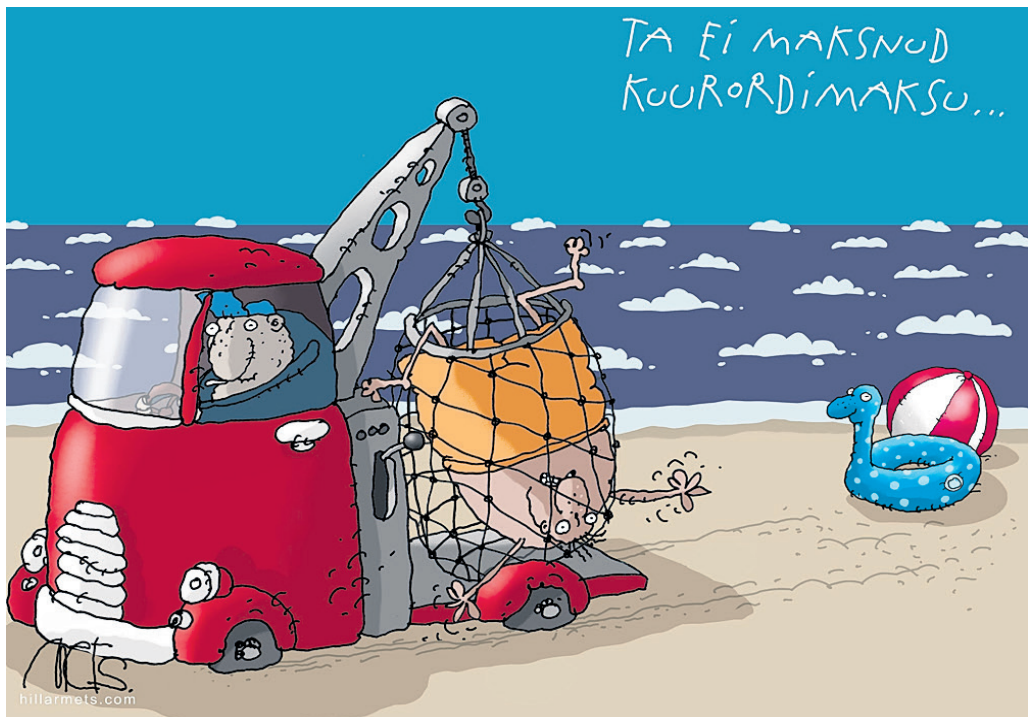
Noore õpetajana näen teatud määral positiivselt õpetajate ametijärgude kaotamist, kuna see võib soodustada noorte pealekasvu (seda eeldusel, et algaja õpetaja sissetulek suureneb). Teisalt võtab see noorelt õpetajalt arengusihi, sh majandusliku arengu. Õpetajana on karjääri võimalus minu jaoks ebaselgem. ●

Töökoormus on suurim mure

Minu suurim mure on, et õpetaja töökoormus võib tõusta, aga samal ajal ei tarvitse sissetuleku tõusu sellega kaasneda. Seda võimaldaks see, et tahetakse kaotada piirangut, kui palju võib õpetaja üldtööstajast klassi ees viibida. Kui praegu on tunnikoormus 18–24 tundi, siis uue seadusega see poleks reguleeritud. See tekitab reaalse võimaluse, et 715 euro eest, mis on õpetaja minimaalne palk, võidakse teda saata ka 28–30 tunniks tahvli ette.

Väita, et ega koolijuht loll ole, et hakkab õpetajaid üle koormama, ei saa, sest juba eelmise aasta augustikuus hakati mõnes koolis suure hurraaga seda rakendama, ehkki see oli ministeeriumis ainult idee. Meie soov on, et maksimum oleks ära määratud. Jutt tunnipiirangu kaotamisest, et siis saab õpetajat paremini tasustada, on demagoogia kõrgpilootaaz. Keegi ei keela ka praegu õpetajale rohkem maksta. See seadus annab ka võimaluse mängida palgatõusu, tegelikult aga võivad tööülesanded muutuda suuremaks. ●

HILLAR METSA METSIK MAAILM

Õige valuravi aitab hoida elutahet

Intervjuu

Vilve Torn
vilve.torn@epl.ee

Löökvalu äratundmine aitab hirme vältida, ütleb anestezioloog, PERH-i valukabineti arst Pille Sillaste.

Kuuldes sõna vähk pikime kohe sinna lõppu kaks mõistet: surm ja valu

Tänapäeval ei panda enam vähi ja surma vahele võrdusmärgi. Paljud vähidiagnoosi saanud paranevad. Ja paljudel juhtudel saab rääkida vähist kui kroonilisest haigusest, see tähendab, et pärast vähidiagnoosi saamist elatakse aastaid. Meie ülesanne on see elu elamisväärsaks muuta.

Valu käes kannatab diagnoosi panemise hetkel 50%

patsientidest. Kaugelearenenud vähi puhul on valudes 80–90% haigetest. Valu võib olla seotud kasvaja endaga (nt luumetastaasid, kasvajamassi surve närvile jne) või olla põhjustatud kasvajakavastest ravist (pärast operatsiooni, keemiat või kiiritusravi). Ligi 10% vähhaigetel esinevast valust pole üldse seotud kasvajaga, vaid on põhjustatud hoopis mõnest kaasuvast haigusest. Ka vähist tervenenu kannatavad sageli valu all.

Valu põhjustab ju suuri kannatusi?

See on nii, aga valuga kaasnevad ka mitmed tüsistused. Näiteks põhjustab tugev valu südame löögisageduse ja vererõhu tõusu, mille tagajärjel tõuseb südamelihase hapnikuvajadus. Hapnikupuudus südamelihases võib viia infarktini. Sellepärast on oluline valuga tegeleda, sest valu on ääretult

subjektiivne. Olen oma töös näinud, kus on kõrvuti kaks sama tüüpi maovähahaiget. Isegi levik, staadiumid ja rakutüübilt on samad. Üks patsient ei kurda valusid, teine vaevleb kohutavalt.

Millest see tuleb?

Valu on ääretult individuaalne ja igasugune valu on organismile kogemus. Mida rohkem inimene valu kannatab, seda suurem on nn jälg tema valu mälus, see tähendab, et seda tugevamini tajub ta iga järgnevat valu. Kindlasti ei tohi arvata, et valu kurtmine näitab inimese nõrkust.

Vähidiagnoosi saades peaks siis tegelikult kohe teadvustama, et edasine ravi peaks kulgema valutunda?

Just. Oluline on see, et patsient ei jääks oma mures üksi ja küsiks kohe abi. Tänapäev

Tüsedate emade lapsed ja viljatus?

Hiirkatsete põhjal näitasid teadlased, et emasloomade tüsedus võib viia järgneva põlvkonna viljatuseeni.

Ülekaalulist emasloomadel oli hormoon greliini tase madal. See hormoon osaleb organismi energia tasakaalu ja ainevahetusprotsessides, tema roll paljunemisorganite arengus on siiani jäänud aga suhteliselt ebaselgeks.

Nüüd õnnestus teadlastel näidata, et greliini madal tase tüsedatel emasloomadel programmeerib nende naissoost järeltulijate emaka arengut ning põhjustab viljakuse langust.

Võrreldes normaalse greliini tasemega emashiirte järeltulijatega, oli ülekaaluliste emashiirte järeltulijatel tunduvalt vähem poegi. Muutusi täheldati geenide ekspressioonis, mis tõi kaasa häireid embrüote kinnitumisel emaka limaskestale ning see omakorda põhjustas ka viljakuse olulise vähenemise.

Kuigi selles uuringus kasutati katsealustena hiiri, usuvad teadlased, et sarnased mehhanismid kehtivad ka inimestel ehk tüsedate emade tütreid võib tulevikus ohustada viljatus. ●

Foto: Raimo Tasso

Maasikad ennetavad söögitoruvähki

Ohio riikliku ülikooli vähikeskuse teadlaste sõnul aitab maasikate söömine vähendada pahaloomuliste kasvajate riski söögitorus. Teadlaste väitel on täiesti ohutu süüa poole aasta jooksul iga päev väike kogus maasikaid ning see võib alandada vähieelsete seisundite arenguastet ja seeläbi ka vähist põhjustatud suremust. Juba eelnevatest rottidega tehtud katsetest on teada, et külmutatud maasikad pidurdavad kasvaja arengut söögitorus. Just sellest teadmist tulenevalt alustasid USA teadlased kliinilisi katsetusi

vähieelsete söögitorukahjustustega patsientidega. Kuue kuu vältel iga päev 60 g maasikaid tarbinud patsientidel alanen oluliselt vähi arengu protsessi näitavate biomarkerite tase ning vähenes vähieelsete kahjustuste ulatus söögitorus. Seega võivad maasikad aidata aeglustada söögitoru kasvaja arengut ja patsiendid võiksid tarbida neid marju nii ravi kui ka taastumise ajal. Kindlasti on maasikad suurepärase valik söögitoruvähi ennetamiseks. ●

Vahendanud filosoofia-doktor Katrin Sak

Juunis
päikeseprillid

20%

EAGLE VISION

Elu on vaatamist väärt

www.eagle-vision.ee

TALLINN Pärnu mnt 10, tel: 6270110 • Endla 12, tel: 6621150 • Paldiski mnt 102 (Rocca al Mare kaubandus-keskuse 1. korrusel) tel: 6659105 **RAKVERE** Põhjakeskus, Tõrremäe, tel: 3260500 **TARTU** Taskukeskus, Turu 2, tel: 7333938 • Lõunakeskus, Ringtee 75, tel: 7315638 **PÄRNU** Rüütli 39, tel: 4451900 • Kaubamajakas, Papiniidu 8/10, tel: 4455979

Läbimurde- ehk löökvalu

Täpset kõikehõlmavat definit-siooni siiani ei ole. Kirjeldakse, et valu võib tekkida füüsilisel koormusel (näiteks käima hakkamisel), kehaasendi muutmisel (näiteks voodist tõusmisel või istuma tõusmisel, voodis pööramisel) või spontaanselt (valuhoos kindlat vallandavat tegurit ei ole võimalik sedastada).

Sageli on vähihaigete valu alaravitud. See võib olla tingitud patsiendist, kes ei tunista valu, keeldub edasist ravist, kardab kõrvaltoimeid ja sõltuvusse jäämist või arvab, et valu käibki vähi-ga kaasas, aga ka arstist, kes ei teadvusta valu probleemi-na või kel pole piisavalt tead-misi valuravist.

Allikas: dr Pille Sillaste

vase vähihaige palliatiivse ravi üks eesmärk on see, et inimene elab ja ka sureb valudeta. Eesti inimene on alalhoidlik ja oma loomult kannataja, aga see pole õige. Oma valudest tuleb rääkida, sest ainult nii saab säilitada elutahte ja soovi ravi jätkata. Kohtan oma töös suurtes valudes patsiente, kes soovivad esmasel vastuvõtul sinest elust lahkumist vabal soovil. Niipea, kui ta saab toimivat valu- ja teisi vaevusi leevendavat ravi, ta enam nii ei mõtle.

Nii et igale valule on oma ravim?

Muidugi. Kui vähipatsient suurtest valudest vabaneb, tekib temas uus elutahe ja ta on võimeline tegema edasist koostööd vähivastases ravis. Meile tundub, et valu on alati ja kõigil ühesugune. Erinevad on valud, mis lähtuvad liigestest, lihastest, siseorganitest ja näiteks närvide kahjustusest.

Eestlane ei taha ju kurta?

Siin pole vahet, kas patsient on eestlane või venelane. Valu ei tohi kannatada ja sellest tuleb rääkida. Näen patsiente, kes on kaua liigse tagasihoidlikkuse tõttu piinelnud. Lõpuks pole tal kohta, mis ei valutaks – tal valutab kogu keha, lisaks painavad hirm, hinge- ja südamevalu. Milleks?

Eks kardetakse valuvaigistitest tekkivat sõltuvust ja tõsiseid kõrvaltoimeid.

Pikatoimelise adekvaatse tablettraviga ei ole võimalik ühtegi haiget sõltlaseks teha. Laialdane kliiniline kogemus näitab, et vähihaigetel, kes saavad

valude tõttu opioide, ei kujune psüühilist sõltuvust. See, et haige on morfiini peal, ei tähenda, et morfiinilt pole võimalik maha tulla.

Kõrvaltoimetega on lood nii, et kui haige mõnda ravimit üldse ei talu, saab selle teisega asendada. Meil on päris hea valuvaigistite valik.

Vähihaigete puhul on viimasel ajal hakatud rääkima ka läbimurde- ehk löökvalust, mida patsiendid ega isegi arstid kohe ära ei tunne. Mis valu see on?

Läbimurdevalu on tugev valuhoog, mis tekib vaatamata regulaarselt võetud ja hästi valu leevendavatele pikatoimelistele valuvaigistitele.

Läbilöögivalu on ägeda algusega, lühikese kestusega (keskmiselt 30 min kuni tund, kuid võib vahel kesta ka tunde) ja erineva iseloomuga väga piinav valu. See põhjustab haigele suuri hirme ja paanikat ning

Läbimurdevalu vajab kiiret leevendust andvat lühitoimelist valuvaigistit.

neid episoode võib päevas olla üks kuni neli. Toon ühe näite. Vähihaige patsient on valuvaiba, sest ta võtab iga 12 tunni tagant morfiinitableti ja seega võib öelda, et haigele on leitud toimiv valuraviskeem. Korraga tabab seda haiget hirmus valusööst ehk läbilöögivalu. See haige läheb kohe ähmi ja mõtleb: vähk on edasi arenenud või pole ravi enam tõhus.

Tegelikult põhjustas selle äkilise valusööstu füüsiline koormus või tekkis see mõnel muul põhjusel, millel ei pruugi olla nähtavat vallandajat.

Näiteks?

Võtame patsiendi, kellel on metastaaside tõttu selgroolüli kokku vajunud. Kui ta teeb nüüd kummarduse või tavapäratu liigutuse, tabab teda läbimurde- ehk löökvalu. Siis peab ta kohe võtma ravimit, mis selle valu kiiresti ära võtab. Me kutsume sellist kiiresti toimivat ravimit ka kiirabirohuks. Kui muidu toimub vähihaige valuravi pikatoimelist ravimitega, on just läbimurdevalu see, mis vajab juurde kiiret leevendust andvat lühitoimelist valuvaigistit.

Kui aga haige läbimurde- ehk löökvalu ära ei tunne ja tal rohtu pole?

Siis kutsub ta suures paanikas kiirabi. Selle ajaga, mil abi saabub, on tihti valu juba möödanik. Nii saabki ta pragada asjatu väljakutse eest ja on ise ka õnnetu. Patsient peab teadma, et selline äkkvalu

võib rünnata ja selle vastu on kiiretoimelist rohtu. Ent seda valu peaks teadma ja märkama ka kõik arstid, kes oskaksid hirmunud patsiendi maha rahustada ning talle õige rohu välja kirjutada. Samuti võiks haige pidada valupäevikut. Kui patsient valuepisoodid ja nende kestuse kirja paneb, on palju lihtsam õiget ravimit määrata. ●

Vitamiin B1 puudus – müüt või reaalsus?

B1-vitamiini puudus on võrdlemisi sage nähtus. Tihti jäetakse see tähelepanuta, kuna tiamiinipuuduse nähud on sageli ebamääraseks ja võivad erinevatel inimestel erinevalt väljenduda.

Vitamiin B1 puudust tuleb kindlasti ravida, sest see võib lõppeda tõsiste tervisehäiretega.

Millised nähud viitavad B1-vitamiini puudusele?

B1-vitamiini puudus jäetakse tihti tähelepanuta, kuna selle nähud on tihti ebamääraseks ja võivad erinevalt avalduda. Tiamiinipuudusele võivad viidata mälu nõrgenemine, närvilisus, koordinatsioonihäired, reaktsiooniaja pikenemine, kurnatus või väsimus. Samuti võivad B1-vitamiini puudusega kaasneda käte või jalgade suremine, säärelihaste krambid või puuetundlikkuse halvenemine, see võib põhjustada ka südameklappimist ja südame töö häireid. Kuna vitamiin B1 osaleb ka soolemootorika tagamises ja maohappe tootmises, võivad selle vitamiini puudusel tekkida seedimisraskused, kõhukinnisus või raskustunne kõhus.

Väärtoitumine või rohke alkoholi tarbimine tekitavad B1-vitamiini puudust

Ebatervislikud eluviisid ja väärtoitumine võivad põhjustada tiamiinipuudust. Vitamiin B1 puuduse kutsus esile alkoholi, kange kohvi või musta teega liialdamine ja suitsetamine. Alkoholi tekitab soolestikus keskkonna, kus see vitamiin hästi ei imendu. Samas on organismil alkoholi jääkproduktide kahjutuks tegemiseks B1 vitamiini vaja tunduvalt suuremates kogustes. Seega alkohol ühelt poolt pärsib B1-vitamiini omastamist ja teiselt poolt suurendab märkimisväärselt vajadust selle vitamiini järele.

Ka liigne maiustamine ja nn rafineeritud süsivesikuid sisaldava rämpstoidu (pitsad, hamburgerid, pi-

rukad ja pastatoidud) liigtarbimine viivad tiamiini-puuduseni.

Veresuhkru kõrgeks tõusmine tekitab vitamiin B1 puudust

Tiamiinipuudus kaasneb mitmete krooniliste haigustega, näiteks suhkurtõvega. Diabeedihaige organism vajab tavapärasest rohkem B1-vitamiini, et tulla toime veresuhkru taseme ohjamisega ja rakke kahjustava oksüdatiivse stressiga. Vitamiin B1 puudus ähvardab ka tsöliaaklihaigeid ja haavandilise soolepõletikuga patsiente.

Vitamiin B1 puuduse raviks on kõige mõistlikum valik benfotiamiin

Benfotiamiin on vitamiin B1 rasvlahu tuvanloog, mis imendub tavalisest tiamiinist tunduvalt paremini ja satub just sinna, kus organism seda vajab. Benfotiamiin imendub hästi ka neil inimestel, kelle organism tavalist vesilahustuvat B1-vitamiini hästi ei omasta. Benfotiamiin tõstab oluliselt rakusisest kokarboosulaasi taset ja aitab ära hoida kahjulike ainevahetusproduktide (AGE) kuhjumist. Ainuke Eestis retseptivabalt müüdiv benfotiamiini sisaldav ravim on Benfogamma, millel on laialdane positiivne kasutamiskogemus. Benfogamma sisaldab 50mg benfotiamiini. Päevas võetakse sõltuvalt tiamiinipuuduse nähtude raskusest 1-3 kaetud tabletti. Toime saamiseks tuleb benfotiamiini võtta pidevalt pikema aja jooksul (vähemalt 2 kuud).

Benfotiamiin on palju võimsama toimega kui tavaline veeslahustuv vitamiin B1, sest see imendub palju paremini ja satub piisaval hulgal just sinna, kus organism seda vajab.

Ravimireklaam

Benfogamma

Benfotiamiin 50mg, kaetud tabletid N50

Käsimüügiravim.

Näidustus: vitamiin B1 vaeguse ravi täiskasvanutel.

Tähelepanu! Tegemist on ravimiga. Enne tarvitamist lugege tähelepanelikult pakendis olevat infolehte.

Kaebuste püsimise korral või ravimi kõrvaltoimete tekkimisel pidage nõu arsti või apteekriga.

Müügiloo hoidja: Wörwag Pharma GmbH & Co. KG

Calwer Straße 7, 71034 Böblingen, Saksamaa

Täiendav teave müügiloo hoidja esindajalt:

Wörwag Pharma GmbH & Co. KG esindus,

Vienibas gatve 87B - 3, LV 1004, Riia, Läti

Kontakt Eestis: Laki 25-402, 12915, Tallinn.

+372 6623369, info@woerwagpharma.ee

k

KULTUUR

JAAN EILARTI MÄLESTUSPÄEV

Jaanipäeval möödub 80 aastat Eesti looduskaitse seltsi rajaja ja Looduse Omnibussi mõtte andja Jaan Eilarti sünnist. Homme kell 11 mälestatakse Eilartit Raadi kalmistul. Kell 12 algab Tartu üli-

kooli raamatukogu saalis mälestuskonverents, kus esinevad Jaan Kaplinski (pildil), Toomas Frey, Ülo Mander jt. Konverents jätkub lodjasõidu ja sümposiumi-ga Jõmmul. **EPL**

UUDE TELESERIAALI PÜRGIS 500 LAST

Sügisel ETV2 ekraanile jõudvasse põnevussarja „Väikelinna detektiivid“, mille tegevus toimub Haapsalus, said kandideerida 11–13-aastased lapsed. Sarjas soovis mängida ligi 500 last,

sel nädalal valitakse nende hulgas neli peaosatäitjat. Uues sarjas hakkavad kõiksugu kriminaalseid juhtumeid lahendama kaks poissi ja kaks tüdrukut. **Delfi**

Teadlane: koolis peaks hindama ka lapse väikest muusikaalget

BDG-st sai ametlikult Live Nationi vasall

Peeter Rebane loodab, et osaluse müük Live Nation Entertainmentile toob Eestisse rohkem staare.

Mart Niineste
mart.niineste@epl.ee

Maailma juhtiv meelelahutuskontsern Live Nation Entertainment omandas Baltimaade suurimas kontserdikorraldusettevõttes BDG Music Group enamuosaluse. „See on asjade loomulik kul – oleme nendega juba üle tosin aasta koostööd teinud. Siiani jagasime teenitud tulusid lepingulistel alustel ja edaspidi jagame kaasomanikena,“ selgitas BDG Musicu üks asutajaid Peeter Rebane. Ta täpsustas: „Oluline on, et senised omanikud säilitavad märkimisväärse osaluse ning Live Nation Balticsi meeskonnas ühinemise tulemusena muutusi ei toimu. Ehk siis lühemalt – samad inimesed ja samad tegevused, aga rohkem võimalusi.“ Samuti kinnitas ka suurkontsertidega tegeleva agentuuri Viesency juht Gunnar Viese Eesti Päevalehele, et sisuliselt ei muutu BDG ja Live Nationi ühinemisest midagi.

Kuidas see mõjutab meie tulevate välisartistide valikut, kas võib tulla nimesid, keda seni pole riskitud tuua? Eeldusel, et Live Nationi jaoks pole üks kahjumis turistikontsert Tallinnas nii suur risk kui kohalikul tegijal.

„Küsimus ei ole kahjumis, vaid valikutes – tippartistide turigraafikud on tihedad ja kõikjale nad ei jõua. Võtame näiteks mõni aeg tagasi toimunud U2 turnee, mis jõudis küll Helsingisse, kuid paraku mitte Tallinnasse, Riiga ega Vilniusse. Live Nationi liikmena on meil suuremad šansid tuua rohkem tippartiste ka Baltimaadesse,“ lausus Rebane. Live Nation Entertainment korraldab aastas 22 000 esinemist rohkem kui 2 300 artistile üle maailma. ●

Peeter Rebane

Intervjuu

Mari Peegel
kultuuritoimetuse juht

Kasvatusteaduste filosoofiadoktor Marit Möistlik-Tamm leiab, et koolitunnid ei aita muusikaga alati sõbraks saada.

●●**Milline oli teie esimene muusikaõpetaja? Kas ta arendas teie sünnipärast muusikaalust?**

Mina alustasin oma teekonda Tallinna muusikakeskkooli ettevalmistusklassis ja tahaksin tänada oma esimest klaveriõpetajat Maie Klesmenti, sest see kontakt oli väga toetav. Vanemad ütlevad, et iga kord klaveritunnist tulles hüppasin klaveri taha ja tahtsin uuesti kogeda seda rõõmu pilli mängida.

●●**Mida teie klaveriõpetaja õigesti tegi?**

Alustasime mänguga – meie klaverimängu sees oli ka mäng. Vaatasime, kus elavad noodid noodijoonte peal, kus nad asuvad klaveril. Mänguline suhtlemine muusikas koos õpetajaga ongi põhiasi. Muusikatund, mis Eestis on kohustuslik kõigile, on nii suur ressurss ja potentsiaal, mida võiks kasutada heaolu ja elukestva muusikaharrastuse allikana.

Ma ei pea kaugeltki silmas, et muusikaharrastus peaks saatma kõiki inimesi, aga kuna see tund on olemas, siis see võiks näidata avatult võimalusi, mida me muusikas teha saame, et kõik õpilased on oodatud muusikasse. See pole lihtsalt deklaratsioon, vaid on tehtud neurobioloogilisi ja antropoloogilisi uuringud, mis näitavad, et koos musitseerimine on inimesele väga omane. Oleme läinud sellest eemale ja näeme musitseerimises mõtet siis, kui see viib meid muusiku elukutseni. Kuid sarnaselt tervisespordiga on väga oluline ka igapäevamusitseerimine. ●●**Kas see, et muusikast rõõmu tundmine kui muusikaõpetuse üks taotlustest Eesti muusikaõpetuse ainekavasse 2010. aastal sisse kirjutati, tähendab, et lapsele ei öeldaks enam: sa ei pea viisi ja palun ära kaasa laula?** Tõepoolest, muude eesmärkide hulgas on muusikast rõõmu tundmine ainekavas kirjas. Aga kuidas ma saaksin muusikast rõõmu tunda, kui mulle öeldakse, et ma ei oska, et

Marit Möistlik-Tamm alustab sügisel taas Tallinna rahvaulikoolis kursust „Klaverimäng kõigile“. Osalemiseks piisab soovist klaverit mängida, muud ettevalmistust pole vaja.

Foto: Eero Vabamägi

mul pole muusikatalenti. Vaade, et muusikaanne on vaid osal inimestel, on kahjuks ikka veel suhteliselt levinud. Aga iganädalane muusikatund peaks toetama ideed, et kõik on oodatud. Muusikalisi võimeid on mõnedel rohkem ja teistel vähem, kuid muusikaalus ehk võime suhelda muusi-

mul pole muusikatalenti. Vaade, et muusikaanne on vaid osal inimestel, on kahjuks ikka veel suhteliselt levinud. Aga iganädalane muusikatund peaks toetama ideed, et kõik on oodatud. Muusikalisi võimeid on mõnedel rohkem ja teistel vähem, kuid muusikaalus ehk võime suhelda muusi-

mul pole muusikatalenti. Vaade, et muusikaanne on vaid osal inimestel, on kahjuks ikka veel suhteliselt levinud. Aga iganädalane muusikatund peaks toetama ideed, et kõik on oodatud. Muusikalisi võimeid on mõnedel rohkem ja teistel vähem, kuid muusikaalus ehk võime suhelda muusi-

mul pole muusikatalenti. Vaade, et muusikaanne on vaid osal inimestel, on kahjuks ikka veel suhteliselt levinud. Aga iganädalane muusikatund peaks toetama ideed, et kõik on oodatud. Muusikalisi võimeid on mõnedel rohkem ja teistel vähem, kuid muusikaalus ehk võime suhelda muusi-

arengutega joone peal. See on väga oluline – kui õpetaja on värskest täis, siis see kandub õpilasteni.

●●**Miks on Eesti muusikatundides koorilaul nii populaarne? Kas rahvusromantismi või odavuse pärast?**

Arusaadav, et laulmine on odavam, võrreldes sellega, kui kõik koos pilli mängiksid. Laulmine sobib paljudele õpilastele eneseväljenduseks. Siiski klassis võib olla neidki, kellega laulmine ei haaku. Nii tulekski muusikatunnis teha eri asju – laulda, mängida pilli, teha ise lugusid.

●●**Kas täiuse taotlust on meie muusikatundides palju?**

Kuidas suhtuda sellesse, kui õpilane on kitarril paari keelt tõmmanud ja leidnud väikese viisijupi. Kas me hindame sellist musitseerimist või ütleme, et kuula nüüd, kuidas päriselt kitarril mängitakse? Minu seisuks on, et tuleb näidata, et taolised väikesed hetked muusikas võivad olla midagi, mis sind ja su lähedasi võivad oluliselt ja positiivselt mõjutada.

●●**Tänapäeval kuulavad lapsed oma iPodist hoopis teistsugust muusikat kui laulutunnis. Kas nad peaksid koolis laulma Top 40 lugusid?**

Muusikaõpetajale on suur väljakutse, mida teha selle muusikaga, mis jääb koolitunnist väljapoole. Osa leiab, et lapsed nagunii kuulavad popmuusikat, et miks see veel tundi tuua. Teised aga tahavad popmuusikat tunnis ära kasutada. Mujal Euroopas on koolides popmuusikat natuke rohkem sisse toodud. Mu enda kogemus on Hollandi muusikaõpetusest, kus nad alustavadki popmuusika näidetest, seejärel vaatavad sama aspekti klassikalise muusika näitel ja siis tuleb sinna juurde selgituseks teooria, mida lapsed saaksid kasutada enda muusikat luues. ●

Sarnaselt tervisespordiga on väga oluline ka igapäevamusitseerimine.

kaliste helide kaudu on kõigil inimestel ja see ei anna alust õpilasi lahterdada.

●●**Kui palju meie koolides sellist lahterdamist kohtab?**

Muusikatund on väga õpetaja nägu. Eestis on väga palju tublisid ja avatud vaatega muusikaõpetajaid ja enamikul nende tundides käinud õpilastel on uskumus, et isegi kui nad täiskasvanueas muusikaga ei jätkaks, võivad nad alati muusika juurde tagasi pöörduda. Samal ajal on õpilasi, kes leiavad, et neid pole muusikatundides piisavalt toetatud ja julgustatud. Muusikaaluse mõistmine, et kas see on ainult osal või on kõikidel inimestel, vajab

KOMMENTAAR

Pillimäng pani poisid viisi pidama

Ly Tammerik

Gustav Adolfi gümnaasiumi muusikaõpetaja

Mul esimeses ja teises klassis mängivad kõik plokkflöödi, esimese klassi lõpuks on meil juba neli-viis lugu selged. Siis need lapsed, kes kuskil mujal õppivad instrumente, mängivad oma pillil kaasa – viiul ilmestab mõnes palas, klaveril paar akordi. Meil on terve klassiorkester.

Selline õpetus on puhtalt tahtmises kinni! Tegin plokkflöödil ise õppematerjali. Huvitav asi on see, et tänu plokkflöödile hakkas see pool klassi, kes mul ei laulnud, esimese klassi lõpuks ilusti laulma. Pilliõppes laps kuuleb, mida ta peab laulma. 7.–8. klassis mängib meil terve klass kitarr – kes oskavad rohkem, teevad raskemaid kohti, kes veidi vähem, mängivad akorde. Mängime lihtsamad lood ära.

LALLUKKA VÕISTLUSKEELD TÜHISTATI

Soome Antidopingu organisatsioon tunnistas suusakoondislase Juha Lallukka võistluskeelu kehtetuks. Lallukat süüdistati sarnaselt Andrus Veerpaluga kasvuhormooni tarvitamises

ning ka Lallukka tiim pani kahtluse alla kasvuhormooni testi usaldusväärsuse. Soome meedia kohaselt saigi Lallukka süütust tõestada tänu Veerpalu kohtuotsusele. **Delfi**

U20-KOONDIS KAOTAS

Eesti U20 korvpallikoondis pidi Nordic Championshipi turniiril Helsingis teises kohtumises tunnistama Rootsi paremust 87 : 77. Sander Saare tõi eestlaste parimana 14 punkti. **Delfi**

NBA FINAALIDES TULEB KA SEITSMES MÄNG

NBA finaalseeria kuuendas mängus alistas Miami lisaajal San Antonio 103 : 100. Miami Ray Allen tabas kolmese normaalaja lõpusekunditel. **Delfi**

Rein Taaramäe: lahing Eesti meistritiitli nimel tuleb äärmselt tuline, see on selge

Intervjuu

Aet Süvari
toimetaja

Rattur Rein Taaramäe räägib tänastest võimalustest Tanel Kangertit võita ja Tour de France'iks valmistumisest.

●● **Rein, jalgrattasõidu Eesti meistrivõistlused töötavad sel aastal tulla väga põnevad, eriti eraldistart. Starti lähed sina, läheb Tanel Kangert, samuti Gert Jõeäär – tuleb vist väga kõva andmine? Kellele see rada kõige paremini sobib?**

Eestis pole ma kunagi rasket eraldistardi rada sõitnud, siin on alati rajaprofiil suhteliselt sile, nii ka tänavu. See tähendab, et rada on ka kiire, see nõuab head töövõimet, vastupidavust ja vorm peab olema hea. Minu vorm on hea, Tanelil on hea vorm ja ka Gerdil on hea vorm.

●● **Tanel Kangert on viimasel ajal teinud väga muljet avaldavaid sõite, eriti tema eraldistardi teine koht Šveitsi tuuril. Kas see paneb sind ka mõtlema, et sul ei õnnestu temposõidus oma eelmise aasta tiitlit kaitsta?**

Selge on see, et lahing tuleb väga tuline. Kangert on teinud väga häid esitusi, aga nii Šveitsis kui ka Girol olid eraldistardis rasked rajad. Mulle selline rada väga ei sobi, sest tempo vaheldub pidevalt, mulle sobib rohkem ühtlane tempo. Nii et

Mulluse Tour de France'i kahel etapil sai Rein Taaramäe kanda parima noorratturi valget särki. Tänavusel tuuril on tema eesmärk koht kümne parema seas.

Foto: AFP/ Scanpix

selles mõttes mul ehk on Eestis Taneliga võrreldes rajaeelis.

●● **Gerdist rääkide: tema tegi jälle Tour of Estonial hea sõidu. Kas temast on teile tõsisest vastast?**

Võib-olla küll. Eesti üldsus Gerdi võimeid hästi veel ei tunne. Temaga on praegu nii, nagu mõni aeg tagasi oli Taneliga. Teadjamat rääkisid aastaid, et Tanelil on tohutu potentsiaal, aga vigastuste tõttu

ei pääsenud see maksvusele. Nüüd näevad seda kõik.

Gerdil on ka sama potentsiaal, aga kuna ta alles jõudis proffide sekka, siis läheb natuke aega, enne kui seda märkama hakatakse. Isenesest Gert võib üllatada küll, sest rajaprofiil sobib talle meist kõige paremini, ta on suur ja jõuline.

●● **Sina oled tuntud mägedemees. Kas eraldistardi sile rada sulle saatuslikuks ei saa?**

Ei, see on teine asi. Siin on kõige tähtsam hapnikutarbimise võime, sest see on ikka üsna pikk trass ja tempot on vaja hoida peaaegu tund aega järjest. Nii et siin mängib see rolli – sile või mitte, see isegi väga ei loe.

●● **Kuidas on lood grupisõiduga? Ka see rada on sile, pealegi võib seal kaardid segi lüüa tuul. Hea oleks, kui külgtuul oleks, saaks kohe asjad paika panna.**

Ega ma seda grupisõitu ka ei pelga, kuigi seal on mul muidugi raskem võita. Hea asi on see, et meie Gerdiga oleme nüüd ühes tiimis (Cofidis – A. S.). Ma ei saa sõita eest ära pundiga, kus on rattureid, kes on finišis minust kiiremad, ma peaksin siis üksi eest ära minema. Samas ma võin ennast ka Gerdi heaks ohverdada, et punkti koos hoida ja teda võidule aidata.

Võin ennast grupisõidus ka ohverdada, et Gert Jõeäärt võidule aidata.

geks, et taktikat tuleb hoolikalt valida, sellest lähtuvalt sõidan seal pool trassi grupisõidu rattaga ja pool eraldistardi rattaga. Laskumised filmis treener lindile, sain selle klipi endale arvutisse, nüüd vaatan seda õhtuti enne magamaminekut, et kõik kurvid oleksid peas. See on ohtlik ja kitsas rada, lahtise kruusaga. Tiimi eraldistart on Nizzas, see on mulle nagu teine kodu, seal pole midagi keerulist.

Tour de France on see, mida olen oodanud ja mille nimel olen tööd teinud. Eesmärk on sõita ennast esikümnesse, kui just midagi drastilist ei juhtu. Kui juhtub, siis proovin jahtida mõnda etapivõitu. ●

Noort profiratturit Liisi Risti aitab edasi võitlejahing

Naiste jalgrattasõidu kullafavoriit on noor Liisi Rist, kellest võib saada Grete Treieri mantlipärija.

Aet Süvari
aet@epl.ee

Kuna viimastel aastatel Eesti naiste jalgrattasõitu peaaegu ainuvalitsenud Grete Treier täna ja homme meistrivõistlustel starti ei tule, on suurim soovik 21-aastane Liisi Rist, kes pedaalib esimest aastat profina samas Itaalia klubis, kus viimastel aastatel on sõitnud ka Treier. Kahel viimasel aas-

tal on Rist Treieri järel grupisõidus hõbeda võitnud, tänavu terendab talle kullavõimalus.

Kalevi jalgrattakoolist välja kasvanud Liisi Rist on esimene eestlanna pärast Treierit, kel on õnnestunud välismaal profileping teenida ja ühtlasi edukalt SC Michela Fani-ni Roxi klubi sargis esineda. Tagasihoidlik Liisi ise ei taha end päris Treieri mantlipäri-jaks kuulutada: „Enne mind sai lepingu ka Laura Lepasalu, kelle klubi küll kahjuks kaotas oma litsentsi ja seetõttu ta ei saanud ennast seal tõestada. Ka Liisa Ehrberg oli vahepeal lähedal profilepingule.”

Rist tunnustab, et just Treier on olnud talle suureks eeskujuks. „Olen talle pikemat aega alt üles vaadanud ja kui hakkasin talle juba konkurentsipak-kuma, siis ta kostis minu cest ka klubis, tänu millele saingi lepingu.”

Täitus ammune unistus

Profileping on Risti unistus olnud juba juuniorist peale. „Treeningud ja kord on muidugi rasked, aga profimaailmas sees olla on väga hea, näed maailma tippu ja saad neilt õppida,” nentis Liisi. Sel aastal on tal õnnestunud Itaalias MK-etapil välja sõi-

21-aastane Liisi Rist ei tee saladust, et tema eesmärk on jõuda maailma teravaimasse tippu.

Foto: Ilmar Saabas

ta 48. koht, Tšehhis velotuuril 36. positsioon ja Hispaanias lõpetada kõrgema kategooria velotuur 55-ndana. „Maailma tippu tahaks ükskord ikkagi välja jõuda,” nendib ta tagasihoidlikult.

Risti varem treeninud Siim-Erik Alamaa sõnul on tema parim omadus võitlejahing. „Ta pole just ülemäära andekas, aga ta läheb kasvõi läbi tule ja vee, et oma eesmärki saavutada. Ta annab absoluutselt igas distsipliinis endast parima,” sõnab Alamaa.

Kui kõik läheb plaanipäraselt, võidab Rist Eesti meistritiitliga ka õiguse kanda naiste Giro d'Italia ja naiste Tour de France'il sinimustvalget meistrisärki. „Klubi tahaks väga, et see minu seljas oleks. Mul endal oleks ka lihtsam, siis suhtutakse nagu rohkem austusega, ei trügita nii väga.” ●

Tartu Rock tuli Hiinast tagasi kilbiga

Treener Gert Kullamäe sõnul oodatakse Rocki edaspidigi Hiinasse korvpalli mängima.

Andrus Nilk
andrus.nilk@epl.ee

Kuni viieteistkümnepäevade pikused lennureisid, kaasmaalasi soosiv kohtunikevile ja üksteist võitluslikku mängu, millest kaotajana lahkusid Tartu Ülikool/Rocki korvpallurid ainult ühes.

„Niisugust kambavaimu olen harva näinud,” lausus meeskonna peatreener Gert Kullamäe. „Olen treenerina üliõneline, et sain sellise meeskonna turneele kokku.” Rocki juhendaja tõi näiteks, et USA võistkonnaga mängides hoidsid hoolealused raskes seisus kokku ega andnud alla. „Viimases kohtumises CBA (Hiina korvpalliliiga – toim) klubiga taheti meid vahendeid valimata alistada, aga meie meestel õnnestus ikka võita,” lisas ta.

Sõbralik vastuvõtt

Tartu meeskonda tugevdasid Hiinas Andre Pärn ja Illimar Pilg Raplast, Tanel Sock Kalev/Cramost, Kaido Saks Rakvere Tarvast ja hooaja Rumeenias pallinud Reinar Hallik. „Meil oli äge punt,”

ütles Pärn. „Arutasime Rocki mäenedžeriga, et selline koosseis oleks Eesti meistrivõistlustel päris tugev. Kui kõige rahulikumad mehed kippusid närvi minema, siis üldjuhul rohkem närvitsevad mehed rahustasid neid maha.”

Kullamäe sõnul oodatakse Rocki järgmisel kevadel Hiinasse tagasi. Öhus on võimalus, et tartlased sõidavad juba septembris sinna uuesti kogemusi hankima.

„Meisse suhtuti väga hästi, meie meeskond oli hiinlaste jaoks huvitav leid,” ütles ta. „Sinna võiks minna mängima meie korvpallurid ja miks mitte mõni treener ka tööle. Lätlane Igors Miglinieks ja leedulane Jonas Kazlauskas peavad seal treeneriametit.”

Kaksikümne kolm päeva kodust eemal olnud Kullamäe võttis pärast esimesi intervjuusid lennujaama vastu tulnud noorema poja sülele.

„Ei tunnegi suurt väsimust, mängijad on kindlasti rohkem väsinud,” lausus Kullamäe. „Eesmärk oli kõiki ühteist meest kasutada ja et kõik tuleksid tervena koju tagasi. Kui Tanel Soku, Reinar Halli-

te mõni treener ka tööle. Lätlane Igors Miglinieks ja leedulane Jonas Kazlauskas peavad seal treeneriametit.”

Kaksikümne kolm päeva kodust eemal olnud Kullamäe võttis pärast esimesi intervjuusid lennujaama vastu tulnud noorema poja sülele.

„Ei tunnegi suurt väsimust, mängijad on kindlasti rohkem väsinud,” lausus Kullamäe. „Eesmärk oli kõiki ühteist meest kasutada ja et kõik tuleksid tervena koju tagasi. Kui Tanel Soku, Reinar Halli-

Tartu meeskonna tagamängijale Valmo Kriisale näikse Hiina peakatted nüüd sedavõrd hästi meeldivat, et ta kannab neid lausa kolmekaupana.

Foto: Priit Simson

liku või Joosep Toomega oleks midagi juhtunud, mida oleksin siis Tiit Sokule öelnud?”

Rocki peatreeneri ametis edasi töötamise kohta ei osanud Kullamäe eile midagi öelda. „Ma ei vastanud Hiinas telefonikõnedele ega käinud internetis, te teate ilmselt rohkem, mis seisus on peatreeneri valimine,” jäi Kullamäe kida-keelseks.

Andre Pärn ütles, et Kullamäe võiks peatreeneri ametis jätkata. „Ütlen, et las ta tee oma tööd edasi. Lahtilaskmine käib treeneri eriala juurde, aga mina vaataks, mida ta suudab,” lisas Rapla korvpallur. ●

Sokk: liitunud suvel Eesti koondisega

TÜ/Rockiga kaasa reisinud Tanel Sock jäi turneega rahule. „Ega korvpallilises mõttes see reis peale hooaja lõppu väga palju juurde ei andnud. Tundub, et hiinlastel endal tohutut taset ei olnud. Meeskonnad on kahe-kolme ameeriklase peale üles ehitatud,” lausus Sock. Eesti korvpallikoondis alustab suve teisel poolel EM-i kvalifikatsiooniturniiri ning Sock kinnitas, et ta on ka rahvusmeeskonnaga liitumas. Kus mullu Kalev/Cramo värve esindanud Tanel Sock järgmisel hooajal pallib, seda mängujuht veel ei tea. **Jüri Butšakov**

Foto: Toomas Kalda

Kroonleht

KESKKONNAAMET

Keskkonnaameti infokiri Kroonleht

ilmub Eesti Päevalehe vahel 28. juunil! ●●● Eesti Päevaleht

- Kuidas läheb meil jäätmete vallas?
- Maaomanikuna looduskaitsealal. Mida tähele panna, kui soovid osta kinnisvara kaitsealale või mida silmas pidada, kui sul juba on kaitsealal kinnisvara?
- Poollooduslike koosluste edulugu: abiks on toetused ja tähtis on koostöö maaomanikega. Mis on poollooduslik kooslus ja miks on vaja sellesse panustada?
- Mida panna tähele metsapuude istutamisel? Millist ohtu kujutavad välismaalt sisse toodud liigid?
- Keskkonnahariduse osakond pakub väljundit igal moel. Hiljuti avatud lisaku looduskeskus, Räpina jäätmeklass. Keskkonnahariduse buss – keskkonnaharidus igal moel.
- Kultuuripärandi aasta ja rahvuspargid. Kuidas hoida meie kultuuripärandit?
- Meie loodus on rikas. Kuidas seda hoida? Kuidas kaitsta ohustatud liike?
- Veekogude paisutamisel tuleb tagada kalale vaba liikumine. Mis on vee erikasutusluba ja miks seda vaja?
- Mis juhtub, kui heitvees on liiga palju orgaanilisi ühendeid?
- Kaitsekorralduskava – kellele ja milleks?
- Ettevõtte kasutavad keskkonda ja et heastada keskkonnale tekkivat mõju, peab ettevõtte maksma keskkonna kasutamise eest tasu. Kes ja miks seda maksab?
- Kuidas on lood radioaktiivsusega Läänemeres?
- Ühe pere elu ja toimetused rahvuspargis. Kas rohkem on rõõmu või muret?

Need ja muud teemad juba 28. juunil Eesti Päevalehes. Head lugemist ja kaasamõtlemist!

Peale paberväljaande on Kroonleht loetav ka Eesti Päevalehe digilehe lisana nädala jooksul alates 28. juunist.

SELGE GRUPIJUHT 2013

JAANIPÄEV ON RÕÕMUPÄEV

Selgete grupijuhtide registreerimine toimub alljärgnevates linnades:

10. juuni	Paide (Olerexi teenindusjaam, Tallinna mnt 59)
11. juuni	Häapsalu (Eesti raudteemuuseum, Raudtee 2)
12. juuni	Kärdla (Olerexi teenindusjaam, Kõrgessaare mnt 45)
13. juuni	Kuressaare (Olerexi teenindusjaam, Tallinna 84)
14. juuni	Pärnu (Olerexi teenindusjaam, Tallinna mnt 95)
17. juuni	Rakvere (Olerexi teenindusjaam, Rägavere tee 44)
18. juuni	Jõgeva (Olerexi teenindusjaam, Estakaadi 1)
19. juuni	Tartu (Olerexi teenindusjaam, Jaama 82)
20. juuni	Viljandi (Olerexi teenindusjaam, Metsküla tee 9)
21. juuni	Tallinn (Olerexi teenindusjaam, Ahtri 6b)

Registreerimine kõikides linnades **kell 12.00 – 18.00**

Lähem info koduleheküljelt www.kuku.ee ja KUKU raadiost:

Tallinnas 100,7 MHz / Tartus 100,2 MHz / Pärnus 89,9 MHz / Viljandis 100,8 MHz / Häapsalus 100,9 MHz / Paides 100,5 MHz
Otepääl 102,4 MHz / Kuressaares 100,6 MHz / Kärdlas 100,4 MHz / Virumaal 99,6 MHz

kuulutus.lehed.ee

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil **kuulutus.lehed.ee**, e-postiga **anni.koppel@lehed.ee** ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

FORUM CINEMAS ANNAB TEADA

SUUR KINOSUVI ON ALANUD!

20f
FORUM CINEMAS

3 piletit
ainult **15** €

(ka 3D-filmidele)

Kampaania piletid on müügil Forum Cinemas kinodes ja Prismas. Lisainfo www.forumcinemas.ee

TÄNA KINOS ARTIS:

ARTIS
KUNST ON KINOS

★
EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

20.06	Väarikad kinohommikud: Serge Gainsbourg – huligaani armastus	11:00	Simon ja tammed	14:55 17:20
	Väike Nicolas - eesti keeles	11:15	Käsi käes	17:00 21:30
	Olen nii elevil	13:00 15:00 19:40	Daamide valik: Suured pulmad	uksed 18:30, film 19:00
	Kes? Film kõige pisematele - eesti keeles	13:25	Nahk, milles ma elan	21:00
	Kes? Pesamunade film - eesti keeles	14:10		
			www.kino.ee Estonia pst. 9, Tallinn Solarise keskus Tel. 663 1380	

www.kinosoprus.ee | Vana-Posti 8, Tallinn | Tel. 644 1919

TÄNA KINOS SÕPRUS:

20.06	Paradiis: Armastus	18:30 21:00
-------	--------------------	---------------

Vaata kino Sõprus nädalakava www.kinosoprus.ee

EESTI EKSPRESS
20. juuni 2013
SÕLTUMATU NÄDALALEHT

78aastane üksikvanemast vanaisa
pingutab lapselapse nimel

SKANDAAL:
KAPO kangutas lahti Eesti kogenuima rahapesu-uuri

Krister Parise pilk Moskva: rassism, maailma parim pitsa ja ... vähe jookikuid

Parimad brandid soodsaimate hindadega!
Stilago.ee esitleb

Registreeru ja
võid võita piletid linastusele!

Esmaklassiline perekomöödia!

Suured pulmad

KINODES ALATES **21. JUUNIST**

BestFilm.EU | Coca-Cola Plaza | SOLARIS KINO | ARTIS | ASTRI | Cinéma

Välikööök

Ilmub homme Eesti Päevalehe vahel!

●●● Eesti Päevaleht

- Nõuandeid grillihooajaks
- Aiamööbli hooldamine
- Kerged grilliretseptid
- Säased minema!

kuulutus.lehed.eeNüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil **kuulutus.lehed.ee**, e-postiga **anni.koppel@lehed.ee** ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

LOE SELLE NÄDALA MAALEHEST:

Jaanipäeva õpetused

» Kuidas meisterdada vana kooli saunavihta; kus ja millist lõket teha võib ning kuidas vältida jaaniõhtu napsitamise üleminekut joomatuuriks.

LOE VEEL:

- » **EUTANAASIADEBATT** on halvendanud vanurite ja puudega inimeste tervist.
- » Hulk stiilinäiteid, millist **KOOLILÕPU KOSTÜÜMI** valida.

Sel nädalal Maamajandus!**Maaleht**
HEA EESTI LEHT

Fitnessklubi Golden Club ootab tallinlasi suvel treenima jõusaali, rühmatreeningutesse ja spinningusse! Suvekaart hinnaga **55€** kuu. Golden Club – Sinu elu harmoonia! Täpsem info **www.goldenclub.ee**

KATUSEKINO Alates juunist katusekino sõbrad

KATUSE KINO VIRU KESKUSE KATUSETERRASSIL

TÄNA FILMIPÄRL **The Fifth Element**
Luc Besson 1997/126min

HOMME FILMIPÄRL **The Doors**
Oliver Stone 1991/140min

PILETID EELMÜÜGIST: Piletilevist või katusekino.ee
Osta pilet eelmüügist vihmakindlatele soojendusega terrassidele.
KOHAPEAL: pool saalist tuleb müüki alati enne seanssi Katusekinos.

KATUSEKINO.EE Seansside algus orienteeruvalt kell 23.30.

Avatud E-R 12-02, L-P 17-02

EESTI AJALEHTEDE LIIT E A L L

HIJU LEHT
(20. juuni 1997)

Eesti Ajalehete Liit

AEG KAUBELDA!

Holmes & Meyers kutsub metsaomanikke läbi rääkima metsas planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raleõigust. Pakkuda võib lageraidest harvenduseni.
ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava lepu eest head hinda.

Lõhutud küttepuid müük, tellimine: tel 600 5323

HOLMES & MEYERS Metsasõbralik ettevõtmine
tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

TALLINNA LINNATEATER

Robert Lepage'i külalisetendus KUU TAGUMINE KÜLG
1. oktoobril 19.00
Nokia Kontserdimajas

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam!

Telli kuulutus Eesti Päevalehte, Eesti Ekspressi ja Maalehte ühest kohast! Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu internetipangas.

kuulutus.lehed.ee

Reakuulutusi saab edastada ka e-postiga anni.koppel@lehed.ee ja kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Lisainfo telefonil 680 4506.

MAALEHE arbuusi- ja meloniraamat

MAALEHE arbuusi- ja meloniraamat
Harri Poom

Harri Poom
112 lk, pk

"Maalehe arbuusi- ja meloniraamat" on mõeldud arbuusi- ja melonihuvilistele, kes neid seni eksotilisi kultuure oma aias kasvatada soovivad. Raamatust leiab asjaliku, konkreetse ja piisavalt põhjaliku ülevaate mõlema taimede kasvatamisest, alustades seemnete külviks ette valmistamisega ning lõpetades saagi koristamisega. Lisaks on esitatud valik arbuusi- ja melonisorte, mille kasvatamine on Eestis hästi õnnestunud.

Tellimiseks helista telefonil 680 4443 või külasta meie kodulehte **www.healugu.ee**

Eesti Päevaleht

Teenused

- **KAARDID ENNUSTAVAD**
Tel 900 1727 24 h, h 1,09 €/min
www.ennustus.ee
- **Soodsad kolimis- ja transporditeenused Tallinnas ja Harjumaal.**
Laoteenused Tabasalus. www.laod.ee Tel 5559 2319.

Tervis

- **Parapsühholoog Ž. Stepanjan** aitab alkoholi- ja nikotiinisõltuvuse, ülekaalulisuse, radikuliidi ja stressi puhul. Konsultatsioon. Tel 5858 8910.

Müük

- **Osta meilt! Homme on ka raha vaja!** Kasutatud büroo ja profimööbel. Tähetorni 21-j Tallinn E-R 10-17 Apuneks OÜ

Laen

- **Laen kinnisvara tagatisel.** ASA&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083 www.aolaenu.ee. Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.

Töö

- **K3 Hambaravikliinik Tallinna kesklinnas** pakub tööd hambaarsti assistendile. Töö täiskohaga. Vajalik eelnev töökogemus. CV palun saata helgi. arge@mail.ee. Täpsem info telefonil 5196 6352.

Südamlik kaastunne Silja Mägile kalli isa

MARGUS MÄGI

kaotuse puhul

Kolleeid A&G Kaubanduse Asist

Südamlik kaastunne Virvele ja Vlootele perega unustamatu kalli abikaasa, isa ja äia

VALTER VISLAPUU

surma puhul

Perekond Kiisa

Vabariigi Presidendi Kantselei mälestab leinas Valgetähe teenetemärgi kavaleri

VIRVE ORAVAT

ja avaldab südamlikku kaastunnet lahkuu omastele

Avaldame südamlikku kaastunnet õpetaja Gerli Jahimaale isa

GUIDO HEINNURME

lahkumise puhul

Tallinna Liivaku Lasteaia pere

Siiras kaastunne lähedastele ja kolleegidele

MARIKA LILLEBERG

lahkumise puhul

CWT Estonia AS

Mälestame traagiliselt hukkunud

MARIKA LILLEBERGI

Südamlik kaastunne lähedastele perekond Viimsalu

Südamlik kaastunne Sigrīd Metusele

ISA

kaotuse puhul

Quattromed HTI Laborid OÜ töökaaslased

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon

08.55 Draamasari Holby City haigla: Vastu pidada (Inglise 2004)

09.55 Terevisioon*

11.55 Draamasari Väike maja pree-rias: Muusikatoos (USA 1977)

12.45 Draamasari Kennedyd, 2/8*

13.25 EÜE segu, 3/6: Kodu*

13.55 Köögikodanikud: India restoran Bolliwood (Eesti 2013)*

14.25 Metsapeatus, 3/10 (ETV 2012)*

14.55 Kriminaalsari Ohtlik lend, 3/12*

15.50 3 hitti: Suvelaulud (ETV 2011)

16.00 Draamasari Holby City haigla*

17.00 Aktuaalne kaamera

17.10 Reisisari Normanni vallutused, 7/16: Norra, Bergen (Eesti 2007)

17.35 Minuscule (Prantsuse 2011)

17.40 Draamasari Maahaigla: Purus- tamatu side (Inglise 2003)

18.30 Aktuaalne kaamera

19.00 Osoon (ETV 2011)

19.30 Ilus maa: Kiideva looduskus- kus

KANAL 2

06.00 Punased roosid*, 531

06.45 Rosario*, 13

07.40 Joonissari Zig ja Sharko

08.05 Suvereporter*

09.10 Tuhat ja üks ööd*, 13

11.00 Kodus ja võõrsil, 5522

11.30 Küladetektiivid*, 58: Sigade va- ikimine

12.30 Heeringas Veenuse õlal*

13.00 Saare sosinad

14.00 Komissar Rex: Pögenemine põrgusse

15.00 Punased roosid, 532

16.05 Küladetektiivid, 59: Vabalange- mine

17.05 Rosario, 14

18.10 Tuhat ja üks ööd, 14

20.00 Suvereporter

21.00 Saladused

21.50 Romet ja Julia: Suured plaanid

22.50 Mängufilm Valged tibid (White Chicks, USA 2004)

TV3

06.15 Multifilm Beyblade

06.40 Multifilm Winxid

07.05 Multifilm Smurfid

07.30 Multifilm Beyblade

07.55 Armastus võidab, 62*

08.55 Kirgedes torm, 1657*

09.55 Vaprad ja ilusad, 6498*

10.20 Top Shop

10.35 Unistuste agentuur 2, 5

11.35 Meisterdetektiiv Spencer 4, 9: Shawn tulistab huupi

12.30 Kõige naljakamad koduvideod

13.00 Suletud uste taga 2, 7: Lapsed öösel öues*

14.00 Kättemaksukontor 3, 1*

15.00 Vaprad ja ilusad, 6499

15.30 Lena, mu elu armastus, 122

16.30 Armastus võidab, 63

17.30 Kirgedes torm, 1658*

18.30 Võimalik vaid Venemaal

19.00 Seitsmesed suvesadamas

20.00 Kättemaksukontor 3, 2: Tuge- vad naised

21.00 Selgetlnägijate tuleproov 13, 24

22.00 Kerge elu, 3

23.00 Puudutus 1, 1: UUS SARI!

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

07.05 Lövimees* **07.30** Lastelavastus Nõia- kivi, 3/7* **08.05** Animasari Ajakompass* **08.15** Lastesari Reis ümber maailma: Täna oleme Itaalias **08.25** Animasari Tatonka lood* **08.35** Animasari Siilipoiss Alfredi salapära- sed seiklused* **08.45** Lastetuba **09.00** Tuhat tutvust: Heljo Mänd (1983)* **09.30** Naerda või mitte naerda...: Heinz Valk (1984)* **10.00** Waterloo Roadi kool **10.50** Kinoklassika Võimsad Ambersonid (USA 1942)* **12.20** Eluaur (Soome 2009)* **13.41** ERR-i uudised **16.20** Reisisari Ruhn- nu karu Vene vetes, 2/2* **16.50** Lövimees **17.10** Väike maja preerias* **18.00** Tule õue! **18.30** Animasari Ajakom- pass: Vana-Egiptus II osa **18.40** Lastesari Reis ümber maailma: Täna oleme Roomas **18.45** Animasari Konn ja sõbrad **18.55** Animasari Pingviin Jasper **19.00** Animasari Lammas Shaun **19.05** Animasari Siilipoiss Alfredi sala- pärsed seiklused **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **19.45** Kirjandusfestival HeadRead: Tom ja Tom* **20.45** Erica **21.30** R2 Live: Out- loudz **22.00** Maailma kino Külmad hinged (Cold Souls, Prantsuse/USA 2008) **23.35** Täna

01.00 Mängufilm Sõjakunst 2: Reet- mine (The Art of War II: Betrayal, Kanada 2008)

02.45 Hooaeg*: Hooaja viimane!

02.30 Suvereporter*

04.10 Kodusaade*: Hooaja viimane!

04.35 Kokasaade—Lusikas*: Hooaja viimane!

05:05 Kõmutüdruk: Kadunud pois

00.00 Californication 5, 3

00.35 Euroopa Pokkeriturnee

01.40 Kondid 5, 15: Sinise liini luukere

02.30 Kinominutid

03.00 Kerge elu, 3*

03.55 Unistuste agentuur 2, 5*

04.40 Seitsmesed suvesadamas

05:30 Lena, mu elu armastus, 122*

16.10 Doktor Oz **17.05** Everwood **18.00** Pahad tüdrukud, 42 **19.00** Kodus ja võõrsil **19.30** Eluteed, 14 **20.00** Sa ei ole üks **20.30** Avameelselt...: Hooaja viimane! **21.00** Öue- haldjad **21.30** Donna Hay kerged eined **22.00** Piinlikud kehad **23.00** Mehi jalaga segada **00.00** Suvereporter **01.00** Ellen **01.45** New Yorgi kuukikud **02.10** Sa ei ole üks! **02.35** Avameelselt...* **03.00** Staariminutid **03.05** Staariminutid **03.10** Doktor Oz **03.55** Pahad tüdrukud*, 42 **04.45** Suvereporter*

Kanal 12

06.30 Krimi* **07.00** Suvereporter **08.00** Kuld- villak* **08.30** MacGyver* **09.20** Conan* **10.10** Rannavalve **11.00** Jututuba **13.40** Komissar Rex* **14.35** Walker — Texase korralvalvur* **15.25** MacGyver **16.20** Merepatrull **17.10** Komissar Rex **18.05** Walker — Texase korral- vur **19.00** Kuldvillak **19.30** Eesti kõige-kõige, 42 **20.00** Tuvikesed* **20.30** Tuvikesed* **21.00** Kaks ja pool meest* **21.30** Charlie inglid, 3 **22.30** Camelot, 3 **23.30** Conan, 96 **00.20** Kaks ja pool meest **00.45** Tuvikesed **01.10** Tuvi- kesed **01.35** Night Chat **05.00** Postimees.ee

HOROSKOOP

JÄÄR Klammerdud liialt asjadesse ja suhetesse, mis sulle tegelikult enam vajalikud ei ole. Me kõik oleme harjumuste orjad, kuid harjumusi saab muuta.

SÕNN Keegi võib sind segadusse ajada, kuna kasutab oma sõnades keerulisi sümboleid. Oled ka väga loominguline ja suudad asju eri nurkade alt näha.

KAKSIKUD Hea päev süvenemi- seks — eriti töösajadele kesken- dumiseks. Teisel tasandil võib tegemist tulla loomade või hai- guse-tervise teemadega.

VÄHK Töö ja lõbu võivad kor- raks seguneda ja see paneb sind igapäevasele rutiinile värskema pilguga vaatama.

LÕVI Rõhk on suhtel, mis on mingil moel ebatavalised või millel on juures nostalgiline alatoon. Võta täna aeg maha — ära muretse tegemata tööde pärast.

NEITSI Soositud on igasugune avalik-ühiskondlik tegevus. Sobiv aeg selleks, et teha avalikkusele teatavaks oma plaanid, soovid ja vajadused.

KAALUD Kui lähed poodidesse, siis hoia end tagasi! Võimalik, et tekib ootamatu iha kallite ja ilusate asjade järele. Nähtud unenägu võib olla märgilise tähtsusega.

SKORPION Skorpioni Kuu annab sulle vitaalset energiat ja ürgset elujõudu, kuid muudab liiga tõi- seks ja kahtlustavaks.

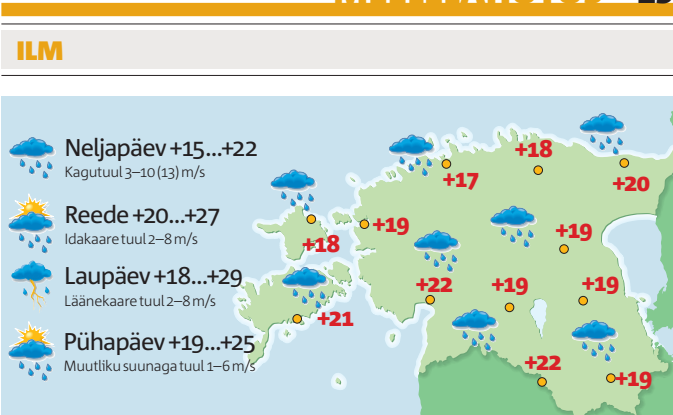
AMBUR Viibid oma sisekosmoses, ujud sügavates alateadvuse vetes. Sind tõmbab nüüd selle poole, kes võiks sulle korraga nii armuke kui pihisa olla. Stressi korral võib esineda seedehäireid.

KALJUKITS Soovid tööd rabada ning oled rahul, kui sul seda ka teha lastakse. Paraku ei luba olu- korrad vajalikul määral süveneda. Hoiad rohkem omaette.

VEEVALAJA Kui oskad märke tähele panna, võid saada aimu oma tulevikust, mis paistab väga võimalusterohke! Kipud täna asju maha unustama.

KALAD Tahad olla kuldkalake, kes ujub akvaariumis vaatajate imetlevate pilkude all. Ainult jälgi, et mõni suurem kala sind nahka ei pistaks.

MEELELAHUTUS 19

	ARKTILISTE MEREDE PARVEKALA ESKULAAP	TSAARI POLIITILINE POLITSEI PHILIPPINE ISLANDS	NÕNDA MEREMÄRK	...TRAAT SULEPUTK	EHITUS-DETAIL RABATAIM	HURTSIK OHUKESK KULUNUD RIE	KREDIIT ... ALEKUMI	TOOTE- KUJUNDUS- KUNSTNIK H, ..., J	JÄLGIMA EESTI KEEL
	AINUÕIGUS DAL SEGNO	UMBROHI APPLIED INFORMATION ECO-NOMICS	RIIK AASIAS LINNU- MAGUS	KÕHT	MEHENIMI	NEURO- GEENNE ISUTUS	SAPI- PUUDUS NEW MEXICO	RADIOAKT. ELEMENT	NAISENIMI
ASJA- TUNDJA (PEIDETUD) VAARISVARA									
TOTAL INTERNAL REFLECTION SEEN									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDODID

●● Peaminister Ansip külastab vaimupuudega laste kooli. Kooli juhtkond evakueerib kõik õpilased ja asendab need noororavatega, kes kollaste õhupallidega vehkides hüüdlauseid karjuvad. Peaminister ei pane midagi tähele, üks õpeta- jaist aga märgib oma kolleegile: „Selliseid debiilikuid pole meie asutuses kunagi olnud!”

●● Kirikuõpetaja palub kirikulis- telt pühakoja remondiks annetusi. Ootamatult tõuseb esimesena kogu linnas tuntud prostituut: „Õpetaja, ma tahaksin selleks üllaks eesmärgiks annetada 3000 eurot.”

„Kuigi me abi väga vajame, ei saa ma patusel teel teenitud raha siiski

vastu võtta,” keeldub kirikuõpetaja. „Võtke aga vastu, õpetaja!” hõikab keegi mees tagareast. „See on ju meie raha!”

●● Purjus mees lamab tänaval lega suuda püsti tõusta. Ligi vaarub teine joodik ja küsib: „Kus sa end niimoodi täis kaanisid, sõber?”

„Jumal tänatud — ma olen täis!” ohkab lamaja kergendatult. „Aga mina mõtlesin juba, et mulle sõitis auto otsa...”

●● Ämm närib väimehe kallal. Too viitab silmadega seinal rippuvale jahipüssile: „Palun, ema, ärge viige seda eten- dust kolmanda vaatuserni.”

PAUR

KRISTIAN PAUR

www.facebook.com/artistaloovburoo

KESI, KAS EESTI SUREB VARSTI ÄRA?

EE... OOT... MIDAMOODI SEE NÜÜD OLI??

KASVATAJAD RÄÄGIVAD, ET EESTI ON ÜLE 90 AASTA VANA JA ET ÜLE ÜHEKSA- KümNESED EI PIDAVAT ENAM VÄGA KAUA ELAMA....

SUPER- VORM...

NÜÜD JA KOHE!

HALB ILM... NÜÜD JA KOHE!

SUDOKU Pappocom

Lahendused ja vihjed. www.sudoku.com

		8	6		5			
	7	5		8		6		
2			1					4
	1	3				4		9
5		7				1	3	
7					8			3
	2			6		9	7	
			7		9	5		

Sudoku reeglid

●● Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda ainult ühel korral.

Eelmise mängu lahendus.

1	2	3	5	9	4	8	6	7
8	5	4	3	7	6	9	1	2
6	9	7	1	2	8	5	3	4
7	8	1	6	4	3	2	5	9
2	3	6	8	5	9	7	4	1
9	4	5	2	1	7	6	8	3
3	6	2	7	8	1	4	9	5
5	1	9	4	6	2	3	7	8
4	7	8	9	3	5	1	2	6

Sudoku EPL-i veebiväljaandes

Mängi. www.epl.ee/sudoku

TEADUS

Tiit Kändler
teadustoimetaja

ARV

40 miljardit

Euroopa Komisjoni hinnangul ulatuvad maantee-, rongi- ja lennuliikluse müra põhjustatud sotsiaalsed kulutused 40 miljardi euron, mis on 0,35% EL-i SKT-st. Aastaks 2050 loodetakse neid kaks korda vähendada. Selleks koostatakse strateegilisi mürakaarte.

Allikas: Euroopa Komisjon

ASTRONOOMIA

Antarktikast avastati meie päikesesüsteemi seeme

Antarktikast leitud kahest eriti vanast meteoriidist leiti sellist laadi räni, mida paiskas universumisse enne meie päikesesüsteemi teket toimunud täheplahvatus. Mõned teadlased arvavad, et just see plahvatus vallandas tolmu- ja gaasipilvest päikesesüsteemi moodustumise. Kõnealused meteoriidid sisaldavad tõepoolest eba-
harilike keemiliste isotoopide segu, mida ei saa seletada millegi muuga kui täheplahvatusel.

Allikas: Scientific American

NANOTEHNOLOOGIA

IBM-i uurimislaboris valmis maailma pisim film

Mais valmis IBM-i uurimislaboris multifilm, mille peategelane on poiss, kes mängib aatomiga. „Poiss ja tema aatom” on filmitud elektronmikroskoobiga ja selle tegelased on kokku pandud vasel asuvatest süsinikoksiidi molekulidest, millest tehakse nähtavaks ainult hapniku aatomid. IBM püüab nõnda avalikkusele tutvustada kvantarvuti ideed.

Allikas: Scientific American

SOOVITUS

Igal pilvel oma nimi

Loodusesõber

Juuni/juuli 2013

MTÜ Looduskiri, 64 lk

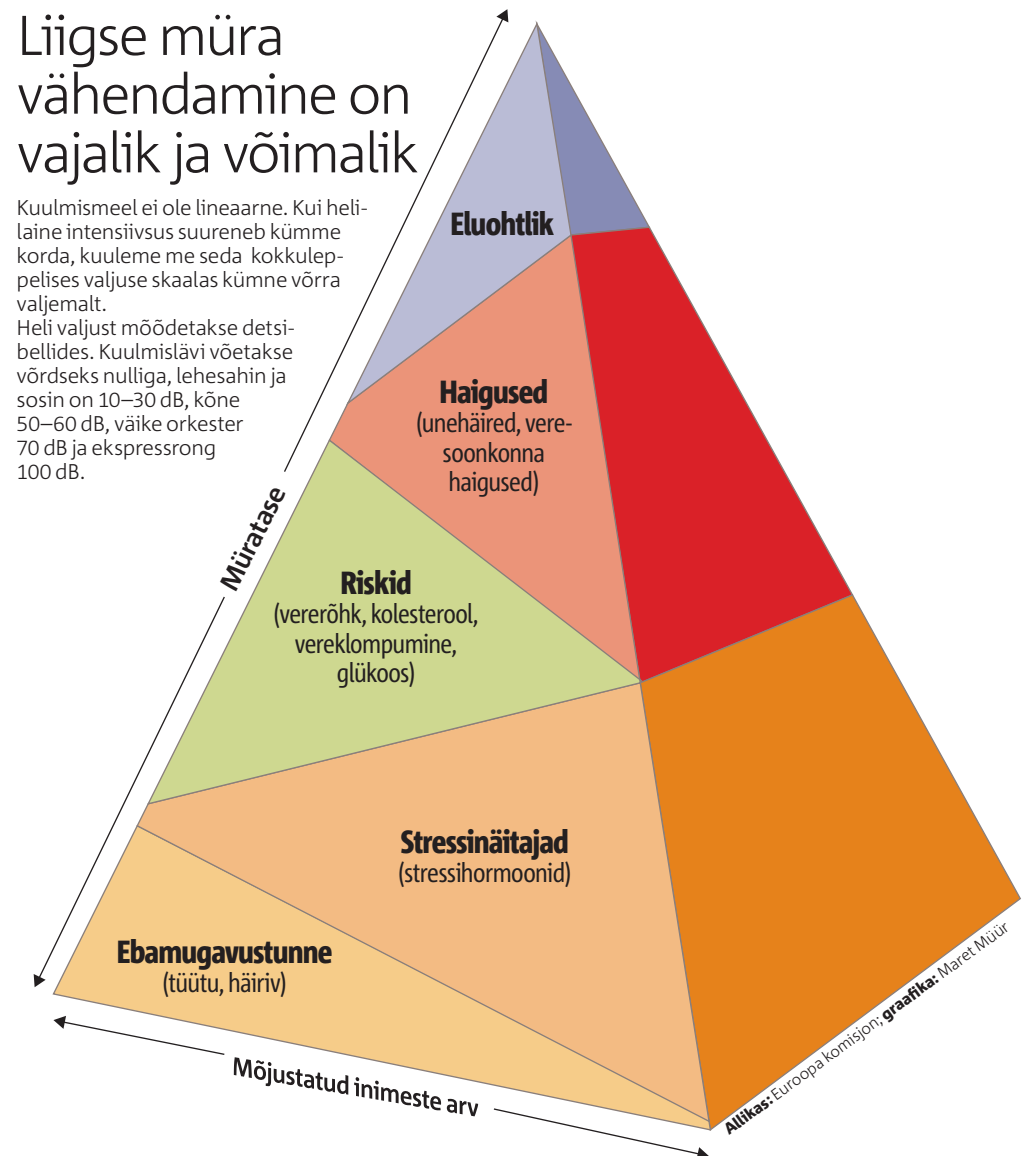
Kes tahab teada, kuidas pilved endale nimed said, ja õppida uusi eestikeelseid pilvenimesid, see võib lugeda Jüri Kameniku põhjalikku pilvevaadet. Kes tahab teada, kas suudab teha valmis kärbsesepa, see võib lugeda Urmas Tartese kärbselugu. Kes tahab näha Siniiallikaid, unistada ürglooduse raamatust või teada valgetoonekurest, võib samuti lugeda Loodusesõbra uut numbrit. Peale selle saab Toomas Jüriadoga Makedooniasse reisida.

Mürast jagu saada aitavad miimid

Kui me kõneleme õhu halvast kvaliteedist, siis mõtleme eelkõige selle saastumist peenosakestega või kemikaalidega. Kuid õhk levitab veel ka kuuldavast saasta, mida me nimetame müraks.

Liigse müra vähendamine on vajalik ja võimalik

Kuulmismeel ei ole lineaarne. Kui helilaine intensiivsus suureneb kümme korda, kuuleme me seda kokkuleppelises valjuse skaalas kümne võrra valjemalt. Heli valjust mõõdetakse detsibellides. Kuulmislävi võetakse võrdseks nulliga, lehesahin ja sosin on 10–30 dB, kõne 50–60 dB, väike orkester 70 dB ja ekspressrong 100 dB.

Kui me kõneleme müra, siis mõtleme tavaliselt helisid, mille kuulmismeel aju saadab ja mis meid häirivad, magada ei lase või mõjuvad isegi tervisele. See on müra kui saast, mis levib enamjaolt õhu, aga ka ehitiste vibratsiooni kaudu. Kummalisel kombel käib müra vähendamine õhu saasteainetest puhastamisest eraldi. Brüsselis toimunud Rohe-
lisel Nädalal arutati ka seda, miks müra ja teisi õhu puhtuse näitajaid käsitletakse ikka veel lahus ja kas ei oleks võimalik tegelda nendega üheskoos, nõnda et ühe näitaja parandamine ei suurendaks teist.

Siinkohal räägime müra kitsamas, inimese elu ja tervist häirivas ja kahjustada võivas mõttes. Looduses ei ole olemas midagi, millega ei kaasneks müra. Müra sisaldub elektrilistes signaalides, müra kaasneb kaugeimatest tähtedest saabuva valgusega ja lähimatelt lindudelt tuleva lauluga.

Liigne müra teeb haigeks

Elusolendite edukus sõltub sellest, kui osavalt suudavad nad müra tarviliku üles noppida. Nõnda on kogu meie elu müra sõnumite noppimine. Mõni uuring viitab koguni, et kõrv ja silm vajab mingit taustmüra, et üldse kuulda ja näha.

Mõõtes signaale ülikauge-
telt tähtedelt, püüavad teadlased suurendada signaali osa ja vähendada müra osa. Seda püüab ka lärmakale peole sattunud külaline, kui tahab kellegagi juttu ajada.

Kui helimüra ületab teatud piiri, loob see eelduse kõrgvererõhktõveks, depressiooniks, eelkõige aga unetuseks. Müra asetab erineva kuulmisvõimega inimesed ebavõrdsesse olukorda, mistõttu peaks võrdõiguslased võitlema ka müraga. Kui inimene kuuleb keskmisest kaks korda halvemini, siis müra tausta kahekordistudes kuuleb ta halvemini neli korda. Vaegkuuljal on väga raske pidudel – kuigi tundub, et temal peaks olema lihtsam, sest kuuleb vähem. Müra segab püüdu selgusele, lihtsusele.

Euroopa Liidu keskkonnamüra direktiiv pärineb aastast 2002. Selles kasutatakse terminit „harmoniseeritud müra-

voo” ning see määratakse mootorsõidukitele, kodumasinatele, aga ka elurajoonidele linnades. „Müra globaalselt mõõta ja piirata on üks kulukamaid ettevõtmisi,” kinnitas Stockholm linnavalitsuse keskkon-

me puhul on juba täheldatav vererõhu tõus. Uuasumites on suurim müra Prantsusmaal – 62 dB, Soomes on see 46 dB, Eestis 45 dB.

Enarsson selgitas Stockholm strateegiat, mis ei panusta enam mürabarjääridele, vaid selliselt planeeritud asumitele, kus korterites on magamistoad ehitatud vaikse õue poole. Tema sõnul on küsitlused näidanud, et selliste asumite elanikest ainult 5% häirib liiklusmüra. „Kuid kárarikkad naabrid on problemiks,” tõdes ta.

Porgandiga müra vastu

Müraga võitlemine on muu saastumisega võitlemisest raskem, kuna siin tuleb tegelda inimestega. Barcelona linnava-

litsuse keskkonnajuht Enrique Aulí Mellado tutvustas nende linna tõeliselt innovatiivseid meetmeid.

Esmalt kõneles ta plaanist summutada müra katusel kasvatatavate juurviljadega, näidates õhuülesvõtet tuleviku Barcelonast, kus kapsas kasvab sama kõrgeks kui Sagrada Família katedraal ning porgand sama pikaks kui Kolumbuse kuju. Ning oli õnnelik, et linnakodanike elava õise sõnavahetuse vastu on leitud parimad mürasummutajad. Need on miimid, kes käivad mööda välirestorane, hoides näppu suul: „Tss, tss!” See lihtne ja loogiline ning odav meetod aitab kinnitas Mellado. ●

Tiit Kändleri osavõttu Rohe-
lisel Nädalast toetas Euroopa Komisjon.

Mõni uuring viitab, et kõrv ja silm vajab mingit müra, et üldse kuulda ja näha.

najuht Per Enarsson. Direktiiv seab eesmärgiks jõuda strateegiliste mürakaartideni peamiste liiklusteede ja -viiside kohta.

Maailma tervishoiuorganisatsioon on seadnud normiks, et elamutest väljaspool ei ületaks müratase 40 dB. Normaalse kõne on valjem, umbes 55 dB. Sellise pideva müratase-

Peatoimetaja: Urmo Soonvald, 680 4400

Toimetus: Narva mnt 13, 10151 Tallinn, 680 4400, faks 680 4401, e-post mail@epl.ee Eesti uudised 680 4400, kohalikud uudised 322 3487, välisuudised 680 4455, Äri-
leht 680 4400, arvamus 680 4450, kultuur 680 4470, sport 680 4490. Tellimine 680 4444, tellimine välismaale KE Ajakirjanduse OÜ 641 1753, reklaam 680 4500. EPL Online www.epl.ee Väljaandja: AS Eesti Ajalehed, rg-kood 10004521

ISSN 1406-8869